Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײנט 8 זײטען

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען

נייער פאלקסבלאט

№ 11 | Łódź, Wtorek, 13 stycznia 1931 r. | נײנטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, כ״ג טבת תרצ״א | № 11

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

געשפאנטע שטימונג אין װארשא
ערב דער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע
די שטעלונג פון ענגלאנד און פראנקרייך צו דייטשע און אוקראינישע אנקלאגעס געגען פוילען

װ א ר ש אָ, 12 (טעלעפאניש) אין די װאר־שאווער פאליטישע קרייזען ווערט געלענט גרויס אויפמערקזאמקייט אויף דער סעסיע פון דער פעלקער ליגע, דאס איז צוליב דעם, וואס מען ווייסט, אז די איצטיגע סעסיע האט פאר פוילען א וויכטיגע באדייטונג.

עס שטעהען אויפ׳ן טאג-ארדנונג 2 שארפע אנקלאגעס געגען פוילען, פון דייטשלאנד וועגען אויבערשלעזיען און פון אוקראינע, וועגען דער פאציפיקאציע.

די פעלקער-ליגע וועט דארפען נעמען שטע־לונג צו די דאזיגע אנקלאגעס און פון דער שטע־לונג, וואס די פעלקער-ליגע וועט אננעהמען, וועט קלאר ווערען די באציהונג פון דער פעלקער־ליגע צו פוילען.

לעת עתה ווייסט מען, אז די ענגלישע דא־לעגאציע מיט הענדערסאנען בראש וועלען שטיצען די אנקלאגעס געגען פוילען.

אין די פוילישע פאליטישע קרייזען האט מען ביז איצט געהאפט, אז פראנקרייך וועט שטי־צען פוילען. נעכטען איז אבער ערשינען אין קאר־פאנטיס „פאלאניא" א קארעספאנדענץ פון פאריז און די דאזיגע קארעספאנדענץ האט ארויסגערופען א גרויס צורודערונג אין ווארשא.

אין דער קארעספאנדענץ ווערט דערצעהלט, אז שבת איז פארגעקומען אין פאריז א זיצונג פון פראנצויזישען מיניסטארען-קאבינעט, וועלכער האט בעהאנדעלט די פראגען, וואס שטעהען אויפ׳ן טאג-ארדנונג פון דער פעלקער-ליגע-סעסיע.

איבער די אלע פראגען האט רעפערירט בריאן, דער קאבינעט האט בעשלאסען צו בלייבען נייטראל צו די אנקלאגעס געגען פוילען.

ווייטער ווערט געזאגט אין דער קארעספאנ־דענץ, אז עס ווערט פראיעקטירט די פעלקער-ליגע זאל שיקען אן אויספארשונגס-קאמיסיע קיין פוילען איי אז פראנקרייך וועט נישט זיין געגען שיקען אזא אויספארשונגס-קאמיסיע קיין פוילען.

מיט א טאג פריהער, איידער די פראנצויזישע רעגירונג האט אנגענומען איהר בעשלוס, האבען א טייל פראנצויזישע צייטונגען געבראכט אן אינ־טערוויו מיט׳ן דייטשען סאציאל-דעמאקראטישען פיהרער הילפערדינג, וועלכער האט געזאגט, אז די פעלקער-ליגע וועט מוזען געבען דייטשלאנד א סאטיספאקציע, אויב נישט, וועט דער רייכסטאג אננעהמען דעם פארשלאג פון די היטלעראווצעס, ארויסצוטרעטען פון דער פעלקער ליגע.

די דאזיגע אלע ידיעות האבען אין די פא־ליטישע קרייזען אין ווארשא ארויסגערופען א קא־לאסאלען רושם.

פראיעקט צו פערקלענערן די פענסיעס פון מיניסטערן

װ א ר ש אָ, 12 (טעלעפאניש) אין צוזאמענ־האנג מיט׳ן פארשלאג פון ב. ב. צו פערקירצען די דעפוטאטסקע פענסיעס מיט 15 פראצענט, ווערט אויך פראיעקטירט צו פערקלענערן די פענ־סיעס פון די מיניסטארן און דירעקטארען פון רעגירונגס-בענק.

ווייטערדיגע פראטעסטען געגען מעשה-בריסק

װ אַ ר ש א, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) עס ווערען ווייטער פערעפענטליכט פראטעסטען פון ווארשאווער און קראקאווער ליטער־ראטען געגען מעשה בריסק.

די פראפעסארען פון לעמבערגער טעכניקום האבען צוגעשיקט צום מלוכה־פרעזידענט א פרא־טעסט געגען מעשה בריסק. די פראפעסארען אפע־לירען צום מלוכה־פרעזידענט, וועלכער איז אויך פראפעסאר פון זעלבען טעכניקום.

צו דער חתונה פון
פרל. בראניא שאפיר
מיט ה׳ יעקב קויאווסקי
ווינשען אלדאס גוטס און
א גליקליכע צוקונפט
דאנקא און ישראל ראזענבערג

צו די היינטיגע זיצונגען פון סיים, סענאט און קאמיסיעס

װ אַ ר ש א, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) אין סיים איז נעכטען געווען רוהיג. עס האט אבער געמאכט אן איינדרוק פון א שטיל־שטאנד פאר א שטורם, אויף וועלכען מען ריכט זיך אויף

דער היינטיגער זיצונג פון סיים און סענאט

היינט דינסטאג וועט אויך פארקומען א זיצונג פון דער

בודזשעט-קאמיסיע,

אפצושטימען דעם בודזשעט פון אינערן-מיניס־טעריום.

דער בודזשעט פון יוסטיץ מיניסטעריום וועט בעטראכט ווערען אויף דער זיצונג פון דער בודזשעט קאמיסיע, וואס וועט פארקומען פרייטאג.

די אפאזיציע גרייט זיך שארף צו די אלע זיצונגען.

היינט קומט אויך פאר א זיצונג פון דער

יורידישער קאמיסיע

די אפאזיציע וועט אויף דער זיצונג פערלאנגען מען זאל בעפרייען די עטליכע געוו. דעפוטאטען, וועלכע זענען נאך ארעסטירט.

די אפאזיציע וועט אויך פערלאנגען מען זאל

ליקווידירען די פראצעסען,

וואס ווערען פערפיהרט געגען די דעפוטאטען, וועלכע זענען געווען ארעסטירט.

װ אַ ר ש א, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) אין די סיים-קולוארען האבען נעכטען קורסירט קלאנגען, אז דער יוסטיץ-מיניסטער וועט שוין אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער יורידישער קאמיסיע איבערגעבען דעם שטאנדפונקט פון דער רעגירונג צו מעשה בריסק.

דער יוסטיץ-מיניסטער האט נישט בדעה צו ווארטען מיט זיינע ערקלערונגען אויף פרייטאג, ווען די אפאזיציע וועט איהם אטאקירען אין זעלבען ענין בעת מען וועט בעטראכטען די בודזשעט־פאזיציע פון יוסטיץ-מיניסטעריום.

ס׳ווערט בעקאנט געמאכט אלע מיטגלידער פון דער „גמילות חסדים קאסע" אויפ׳ן גרינעם מארק 7, אז זונטאג דעם 18.1 1931 4 א זייגער אווענד קומט פאר אין אונזער אייגענעם לאקאל

די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג

אויף וועלכער אלע מיטגלידער ווערען העפליך איינגעלאדענט. ביי א נישט גענוגענדער צאהל מיטגלידער וועט די פערזאמלונג פארקומען צום צווייטען טערמין 6 א זייגער אווענד אין דעם זעלבען לאקאל און וועט זיך רעכענען געזעצליך ביי יעדער צאהל ערשינענע מיטגלידער.

טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואהל פון א פארזיצענדען מיט א פרעזידיום; 3) איבערלעזען און בעשטעטיגען דעם פראטאקאל פון דער פער־גאנגענער פערזאמלונג; 4) בעריכט פון טעטיגקייט און קאסע פון פערגאנגע־נעם יאהר; 5) בעשטעטיגען דעם בידזשעט אויף 1931; 5) וואהלען פון א פערוו. לויט מיט קאנדידאטען אין א רעוויזיאנס-קאמיסיע; 7) פרייע פארשלאגן.

מיט דרך-ארץ די פערוואלטונג
פון „גמילות חסדים" ביים גרינעם מארק 7.

בעמערקונג: כדי זיך צו פערשפארען וואהל-רעכט בעטען מיר געפעליגס אונזערע מיטגלידער צו רעגולירען די בייטראגען. קיין ספעציעלע איינלא־דונגען ווערען נישט ארויסגעשיקט.

פילהארמאניע-זאל, נארוטאוויטש-גאס 20

קרן קימת לישראל לודז.

דאנערשטאג, דעם 15/1, 8.30 אווענד

גרויסע קאנצערט-אקאדעמיע

מיט דער בעטייליגונג פון דעלעגירטען פון קרן קימת דירעקטאר אין ירושלים

ד״ר א. ש. יוריס

וועלכער וועט רעפערירען אויף ד. ט.: „דאס נייע לעבען אויף דער אלטער ערד"

אין מוזיקאלישען טייל, אויסגעפיהרט דורכ׳ן „הזמיר":
1) ארענסקי: טריא – פרל. מארקסאן, פרל. ברודא, ה׳ ריינבערג; 2) מ. עלמאן: אלי אלי – פידעל פרל. מארקסאן, הענדעל: לארגעטא מאנאניני, שימאנאווסקי: קאפריז – פידעל פרל. מארקסאן, אקאמפ. לעאן ליבערמאן; 3) פ־אקאפיעף: אובערטורע אויף יודישע טעמעס – ארקעסטער פון „הזמיר" אונטער דער לייטונג פון ה׳ יאבלאן.

בילעטען צום פרייז פון 50 גר. ביז 2.50 זל. צו בעקומען אין ביורא פון קרן קימת, צעגעלנ. 4.

Dr. med.
A. Landkof
פאלודניאווא 15
טעל. 138-34
אינערליכע און קינדער קראנקהייטען
נעמט אן פון 3-2 און 7-8 אוו.

Dr. N. HALTRECHT
ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.
נעמט א פון 8 ביז 9 פריה פון 12–3 נאכמיטאג און פו 8 ביז 9 אוונד.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

צו דער חתונה פון אונזער ליבען פריינד
ה׳ משה רעמבעלינסקי
מיט פרל. רחטשע גאלדבערג
ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.
אייזיק יאקובאוויטש און פרוי.

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בע קאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער

איבעראל בעוואוסטער צוקערביע

נ. ווייינבערג

38 פיעטריקאווער 38
:-: טעל 143-82 :-:

א שטוב
מיט א קוך
אויף פולנאצנא 21
2-טער טויער, פארטעד
איז פון זאפארט איבער־צוגעבען. צו ערפאהרען ביי ל. רודניצקי
נקלערס נעוואנשען.

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה׳ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו״ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

אונזער חשובי פרעזעס און חבר
פנחס ראזענבוים
צוליב׳ן טויט פון זיין אומפערגעסליכען פאטער
נ״ע מרדכי
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
די פערוואלטונג און מיטגלידער
פון יוד. ארב.-ספארט-קליב „קראפט" אין לאדז

פוילען אויסגעדריקט בעדויערען

וועגען די פוילישע מיליטערישע פליהער, וואס זענען ארויף אויפ'ן דייטשען געביט

בערלין, 12 (טו) אפיציעל ווערט מיטגעטיילט: די פוילישע רעגירונג האט, דורך איהר געזאנדשאפט, אויסגעדריקט איהר בעדויערען פאר דער דייטשער רעגירונג צוליב דעם, וואס די פוילישע מיליטערישע פליהער זענען ארויף אויפ'ן דייטשען געביט.

נייער פוילישער אמבאסאדאר אין בערלין

וואַרשא, 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) היינט איז פערעפענטליכט געוואָרען פון מלוכה-פרעזידענט אַ דעקרעט לויט וועלכען דער וויצע-אויסערן-מיניסטער וויסאָצקי איז בעשטימט געוואָרען אַלס פוילישער אַמבאַסאַדאַר אין בערלין.

זאַלעסקי אין פאריז

פאַריז, 12. (טו) דער פוילישער אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי איז מאָנטאָג אָנגעקומען קיין פאַריז און איז אויפגענומען געוואָרען פון אַ פערטרעטער פון פראנצויזישען אויסערן-מיניסטעריום.

מען רעכענט, אַז זאַלעסקי וועט קאָנפער'רען מיט'ן פראנצויזישען אויסערן-מיניסטער וועגען דער מינדערהייטען-פראגע און וועגען די דייטש-פוילישע סכסוכים.

ארעסטירט דעם אויבער-קאָמיסאר

פון דער גרעניץ-וואַך אין מזרח-גאַליציען

לעמבערג, 12. (טעלעפאָניש) לויט אַ הערארדנונג פון פראָקוראָר האָט מען אַרעסטירט דעם אויבער-קאָמיסאַר פון דער גרעניץ-וואַך אין מזרח-גאַליציען קישעלעווסקי, וועלכער ווערט בעשולדיגט אַז ער איז אין משך פון אַ לענגערער צייט בעגאַנגען מיסברויכען.

מארשאל פילדסודסקי פיהלט זיך גוט

וואַרשא, 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) פון מאדערא איז מען מודיע, אַז דאָרט הערשט נישט קיין גוט וועטער, עס רעגענט און עס זענען גרויסע ווינטען. מאַרשאַל פילסודסקי פיהלט זיך אָבער זעהר גוט.

לעצטע עמיגראַנטען-גרופע קיין קאַנאַדע

דאנציג, 12 (ספ. טעל.) היינט איז פון דאַ ארויסגעפאָהרען די לעצטע עמיגראַנטען-גרופע קיין קאַנאַדע, אַ גרופע רוסישע עמיגראַנטען האָט זיך משתדל געווען, אז פאר זיי זאָל דער טערמין פערלענגערט ווערען אָדער דער קאָנסול האָט זיי די ערלויבניש דערויף נישט געגעבען. זיי זענען נישט געפאָהרען און וועלען שוין איצט נישט קענען ארויספאָהרען קיין קאַנאַדע.

ערלויבט טראָצקיין

אַריינצופאָהרען קיין נאָרוועגיען

אָסלאָ, 12. (ספ. טעל.) די נאָרוועגישע רעגירונג האָט געגעבען טראָצקין אַן ערלויבניש אַריינצופאָהרען קיין נאָרוועגיען אויף 7 טעג.

טראָצקי האָט אונטערגעשריבען אַ שריפטליכע הבטחה, אַז ער וועט זיך נישט מישען אין די אינערליכע ענינים פון נאָרוועגיען.

טראָצקי וועט דאָרט האַלטען אַ רעפעראַט.

נייע אונרוהען אין אינדיען

לאָנדאָן, 12 (ספ. טעל.) עס זענען אויסגעבראָכען אונרוהען אין באָמביי און אין קאַראַטשי. די אונרוהען זענען אויסגעבראָכען צוליב דעם, וואָס עס איז בעקאַנט געוואָרען, אז מען האָט אויסגעפיהרט דעם טויט-אורטייל איבער 4 פרייהייטס-קעמפער.

אין קאַראַטשי זענען פערהאַן 150 פערוואונדעטע.

אין באָמביי איז אָפּגעשטעלט געוואָרען דער גאַנצער פערקעהר.

וואולקאן „מעראַפי" שפייט מיט פייער

אַמסטערדאַם, 12. (טו) פון באַטאַוויא איז מען מודיע וועגען אַ נייעם אויסברוך פון מיטעל-יאַוואַנישען וואולקאַן „מעראַפי".

דער וואולקאַן שפייט מיט פייער. די בעפעלקערונג פון דער סביבה לעבט אין גרויס שרעק, קיין טויט פאַלען איז ביז איצט נישט געווען.

א לאַנדווירטשאַפט-ראַט אין א"י

ירושלים, 12. (יט"א טעלעגראַפיש). די א"י רעגירונג האָט בעשטימט אַ לאַנדווירטשאַפט-ראַט, וועלכער וועט בעשטעהן פון 13 פערזאָן: 6 אַראַבער, 5 יודען און 2 ענגלענדער.

מצד די יודען זענען אין ראַט בעשטימט: ד"ר רופין, ד"ר מאַגנעס, וויקטאָר קאָהן (דער ליי-טער פון פ. י. ק. א.), אליעזר יפה (אַנ'אַרבייטער-טוער(?) און ווילקאַנסקי (קאָאָפעראַטיווער טוער).

נאַטאַן שטראוס געשטאָרבען

ניו-יאָרק, 12. (יט"א טעלעגראַפיש) אין עלטער פון 83 יאָהר איז דאָ געשטאָרבען דער בעקאַנטער פילאַנטראָפּ נאַטאַן שטראוס וועלכער שטאַמט פון די דייטשע יודען. די לייה וועט פאָרקומען היינט נאָכמיטאָג. אין עמאַנואל-טעמפעל איז אָפּגעריכט געוואָרען אַ פייערליכע הזכרה, אין הסכם מיט'ן ווילען פונ'ם פערשטאָרבענעם דאַרף די לייה נאָר קומען זעהר אַ בעשיידענע אָהן בלומען-קרענץ אז"וו.

צוליב'ן טויט פון דעם גרעסטען פילאַנטראָפּ אין דער וועלט קומט אַן אַנ'אונגעזעהענע צאָהל קאָנדאָלענצען פון הויכגעשטעלטע פערזאָנען אַ קאָנדאָלענץ איז אויך אָנגעקומען פון פרעזידענט הובער, די גאַנצע אַמעריקאַנער פרעסע ווידמעט דעם פערשטאָרבענעם גרויסע אַרטיקלען.

ירושלים, 12. (יט"א טעלעגראַפיש) די ידיעה וועגען טויט פון נאַטאַן שטראוס האָט דאָ געמאַכט זעהר אַ גרויסען רושם. אַלע הדסה אינסטיטוציעס זענען היינט געווען געשלאָסען. דער געזונדהייטס-צענטער אויפ'ן נאָמען פון נאַטאַן און לינא שטראוס, וואָס איז אויפגעבויט געוואָרען מיט 2 יאָהר צוריק איז געוואָרען געשלאָסען אויף אַ גאַנצען טאָג.

לאָנדאָן, 12. (יט"א טעלעגראַפיש) די ענגלישע פרעסע ווידמעט גרויסע אַרטיקלען דעם פערשטאָרבענעם און בעצייכענט איהם אַלס דעם גרעסטען פילאַנטראָפּ פון דער איצטיגער צייט.

דער פערשטאָרבענער איז געווען איינער פון די אָנגעזעהענסטע מיליאָנערען און פילאַנטראָפּען אין אַמעריקאַ ער האָט געשענקט אַ סך מיליאָנען פאַר וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס, דערונטער גרויסע סומעס פאַר דער יודישער וואוילטעטיגקייט. צווישען אַנדערע האָט דער פערשטאָרבענער אויך געווידמעט אַ סך אויפמערקזאַמקייט דעם ישוב אין ארץ-ישראל און נישט זייענדיג אַליין קיין ציוניסט, האָט ער געשענקט ריזיגע סומען פאַר וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס, ווי שפיטאַלען, שולען א. א. וו.

דער גרעסטער טייל פון די געשענקטע סומען איז געווען בעשטימט פאַר אינסטיטוציעס, וואָס דאַרפען בעדינען סיי די יודישע, סיי די אַראַבישע בעפעלקערונג.

דער פערשטאָרבענער איז, אויסער ביי יודען געווען אויך זעהר פאָפולער ביי די אַראַבער.

„די מזרח-בלום"

CLAUDIA VICTRIX i JACQUE CATELAIN

היינט און מאָרגען!

פראַכטיגער אָריענטאַלישער פילם לויט דער דראַמע פון H. Kistenmaeckers

אין די הויפטראָלען:

שטאַרקע מאָדערנע דראַמע אויס'ן גרונד פון צוויי קולטורען אין דער נשמה פון אַ יונגער מאַראָקאַנקע. די זאַך קומט פאָר געווענליך אין אַפריקאַ, אויפ'ן מיטעללענדישען ים און אין טולאָן. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פרייזען פון אַלע פלעצער צו 50 גר. הנחה בילעטען זענען גילטיג אין אַלע טעג. :—:—: נעכסטער פראָגראַם: „ווייסער קאַפיטאַן" אין די הויפּטראָלען: LILI DAMITA i RONALD COLMAN

Kino-Teatr Spółdzielnia

40 Sienkiewicza 40

אָנהויב פון די סעאַנסען אין גאַנצען. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב 2 נאָכמ. לעצטער סעאַנס 10 אָווענד

„MITOL"

צולאָז עס אין וואַסער, בערשט אויס דעם שמוציגען אנציג און דו וועסט האָבען אַ נייעם אנצוג

„MITOL"

איז אַ כשוף-מאַכער

דאָס איז אַ כעמישע וועשעריי ביי זיך אין דערהיים!

פרייז פון 1 שאַכטעל 1.50 זל. צו בעקומען איבעראַל.

גענעראַל-פערטרעטער י. יאַנאָווסקי, שקלנא 33.

טעגליך

די מאָדערנסטע אויפ'ן יאָהר 1931

לערן איך אויס יעדע איינציגען, נישט אַכטענד אויף די פעהיגקייטען, איינשרייבען קען מען זיך טעגליך אין מיין פריוואַט-וואוינונג

64 ציגעל-גאַס 64

מיט אַכטונג טאַנץ-לעהרער

י. זאַלצמאַן

אַ הויז

מיט אַ געהעלב אויף דעם פראָקט ... זעהר פאָרוויס ... צו פערקויפען פאַר 17,000 זל. צו ערפאַהרען ביי דעם ווירט באַרטשעווסקי ... קעגען לאַרו טעל. 175-88

Dr. med. L. LIEBESKINDOWA

קינדער-קראַנקהייטען

זאַוואַדזקאַ 6, טעלעפאָן 216-66

נעמט אָן פון 3–5 נאָכמ.

Dr. med. S. Liebeskind

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

זאַוואַדזקאַ 6, טעלעפאָן 216-66

נעמט אָן פון 4–6 נאָכמ.

ווענעריש קליניק

כירורגישע

„SANATO"

אַגראַדאָוואַ 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויגען-אַפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קאַרוש

עמפפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

כירורגישע אַפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנמאַר

עמפפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

DR. MED. L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָז און אירין-קראַנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אָן פון 1–12 און פון 7–4 אָווענד.

Dr. med. W. Eychner

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 11

טעלעפאָן 134–72

נעמט אָן פון 2–3 נאָכמ. און פון 7½–9 אָווענד.

Dr. ADAM GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 151-78

צוריקגעקעהרט

הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסט. נעמט אָן פון 4—7 אָווענד

Absolwent

szkoły włókienniczej (wydział tkacki) z praktyką fabryczną, po odbyciu służby wojskowej, poszukuje jakiegokolwiek zajęcia.

Wajkselfisz, Łąkowa 2.

Dr. med. M. LERNER

ספעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען

זאַכאָדניאַ 64, טעל. 113-09

נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Doktór KLINGER

ספעציאַל-אַרצט פאַר הויט ווענערישע און האָר-קראַנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 9 ביז 11 און פון 5 ביז 8 אָווענד.

אין „לעטשניצע פיעטריקאָווסקאַ 62" פון 1–2 נ"מ.

Dr. med. J. IMICH

צוריקגעקעהרט

ספעציאַל-אַרצט פאַר נאָז, אויערען, האַלז- און קעהל-קאָפּ - קראַנקהייטען

MONIUSZKI 1, tel, 209-97.

נעמט אָן פון 5—7 אָה., זונטאָג און חגאות פון 1—2 נ"מ

נאָכמיטאָג-חדר

פאַר קינדער, וואָס לערנען אין פאָווששעכנע שולען

פון י. ד. ראָזענפעלד

פלאַץ וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6

מעלדעט, דאָס עס ווערען אָנגענומען קינדער פון יעדע עלטער צו לערנען אַלע למודי קודש, עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, העברעאיש און יודיש.

3 זל. א וואָך 3 זל.

איינשרייבען פון נייע תלמידים פון 4–7 אָווענד.

געדענקט דעם אדרעס: נייע שטאָדט 6, קווער אַקיצינע, רעכטס, 2-טער שטאָק.

א פראָנט-צימער

מיט 2 פענסטער און אַ בעזונדערען איינגאַנג אין צענטרום שטאָט פאַר 1 אָדער 2 יונגעלייט עווענטועל פריילינס איז פון 15-טען יאַנואַר ד. י. איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג

Dr. med. I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 126-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראַנקהייטען

ספעציעל פאַר לונגען- און הערץ-קראַנקהייטען באַשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

נעהמט אָן אין דערהיים פון 5–8.

Dr. med. J. Lubicz

כירורג-ארטאפעד

Gdańska 28, tel. 183-17

צוריקגעקעהרט.

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער. איינענע פראַצאָוניע פון ... אָרטאָפּעדישע ... קינסטליכע ... נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

אַנ'אָרט צו שלאָפען

פאַר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט איז אָפּצוגעבען. צו ערפאַהרען פיעטרקאָווער 33, אין 2-טען הויף, פאַרטער.

DOKTÓR H. WOŁKOWYSKI

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאַנאַ 36, טעל. 216-90

ספעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען. מענער-שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען

נעמט אָן פון 9 - 2 נאָכמ. און פון 5 - 9 אָווענד

פאַר דאַמען בעזונדערע וואַרטע-צימער.

„נייער פאָלקסבלאַט"

די רייזע
פון דייטשען רייכס־קאַנצלער

דער 30. יוני 1930, דער טאָג, ווען ס'זענען בעפרייט געוואָרען די בעזעצטע געביטען נעבען רהיין, בעדייט אַ ווענדע־פּונקט אין דער אָפיציעלער נאָך־מלחמה'דיגער דייטשער פּאָליטיק. שוין דאַן, ווען כ'האָבען נאָך געקלונגען די פרייהייטס־גלאָקען אויפ'ן רהיין, ווען מיליאָנען דייטשע בירגער האָבען געיובל'ט פון פרייד און ענטוזיאַסטיש אויפגענומען דעם דורכרייזענדען פּרעזידענט פאָן הינדענבורג, איז פון די פערשידענע רעדנער ביי די פייערונגען געוואָרפען געוואָרען די פּאַראָלע וועגען די אַזוי־גערופענע „אָסט־גרעניצען". זייט דאַן שטעהט אָפיציעל די דייטשע אויסערן־פּאָליטיק מיט'ן פּנים צום „מזרח".

דער פריהערדיגער מיניסטער פאַר די בעזעצטע געביטען — טרעוויראַנוס, איז דאָס דאַן טאַקע אויך בעשטימט געוואָרען אַלס קאָמיסאַר פאַר... די „אָסט־הילפע". (וואָס מ'זאָל אונטער אַזאַ טעטיגקייט פערשטעהן, האָט טרעוויראַנוס אַליין אין זיינע בעקאַנטע וואַהל־רעדעס ערקלערט), מ'האָט זיך געפּרובט דאַן טרייסטען, אַז דאָס איז בלויז אַ וואַהל־מאַנעוור, אַ מיטעל, כדי צו געווינען די שטימען פון די מאַסען, און מ'האָט דערפאַר געהאָפט, אַז נאָך די וואַהלען צום רייכסטאַג וועט זיך די „צוהיצטע" שטימונג אַביסעל „אָפּקיהלען", אויסגעלאָזען האָט זיך אָבער פּונקט פערקעהרט. די שטימונג האָט זיך אין דער הינזיכט זייט דעם אויסגאַנג פון די וואַהלען נאָכמעהר פערערגערט. די רעכטע און צענטרום־פּרעסע רעדט וואָס ווייטער אין אַנ'אַלץ שאַרפערען טאָן. די פּראָפּאַגאַנדע איבער אַ רעוויזיע פון די מזרח־גרעניצען ווערט פון טאָג צו טאָג אַלץ שטאַרקער. נאָך די סיים־וואַהלען אין פּוילען האָט זי דערגרייכט דעם קולמינאַציאָנס פּונקט און פון דאַן אָן שטעהט דאָ די גאַנצע עפענטליכע מיינונג אונטער איהר איינדרוק.

אין דער אַטמאָספערע זענען דאָס, אַלזאָ, אויך אָפּגעשיקט געוואָרען די 3 נאָטעס צום פעלקער־בונד. גאָר אינגיכען, דעם 19־טען יאַנואַר ה. י. וועט זיך דער ראַט פון פעלקער־בונד מיט זיי בעשעפטיגען. די דייטשע פּרעסע לייגט אויף אָט די פערהאַנדלונגען זעהר אַ גרויסען ווערט. אייגענטליך דאַרף אין גאַנצען נאָר בעהאַנדעלט ווערען די דייטשע אָנקלאַגע געגען די וואַהל־געשעהענישען אין פּוילען; די עפענטליכע מיינונג אין דייטשלאַנד ערוואַרט אָבער אַנ'אַלגעמיינע רעוויזיאָנס־דעבאַטע. מ'מיינט פּשוט דעם קאָרידאָר און די פערענדערונג פון די דייטשע מזרח־גרעניצען. די רעגירונג גרייט זיך דערפאַר אויף אַ גאַנץ שטאַרקע אָפענסיווע.

לויט דער רייהע, האָט אויף דער איצטיגער סעסיע פון פעלקער־בונדס־ראַט געדאַרפט זיין פאָרזיצער דער דייטשער אויסערן־מיניסטער ד"ר קורציוס. ער האָט זיך אָבער אַליין פון דעם „כבוד" אָפּגעזאָגט, כדי ער זאָל דאָרט קענען זיין פריי און „שפּילען" די „ראָלע" אַלס אָנקלאָגער. דעם פאָרזיץ וועט, ווי בעקאַנט, פיהרען דער ענגלישער אויסערן־מיניסטער — הענדערסאָן. צוליב אָט דער זעלבער אויפגאַבע, וואָס קורציוס רעכענט אין גענף צו ערפילען, איז ער אַפילו מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק געפאָהרען ספּעציעל אין איבערשלעזיען און אָסט־פּרייסען. און אויך די איצטיגע „לוסט־רייזע" פון דייטשען קאַנצלער ד"ר ברינינג, וועלכער האָט זיך אַהין אַוועקגעלאָזען אַזש אויף 10 טעג, און ווערט דורך זיין גאַנצען וועג בעגלייט פון אַ ספּעציעלער קאָמיסיע פון אויסוועלטיגען אַמט, צו וועלכער ס'געהערט אַפילו אַזאַ פּערזענליכקייט, ווי ד"ר לוטער, דער פּרעזידענט פון רייכס־באַנק, און אייניגע מיניסטאָרען, — ווערט בעטראַכט אַלס „הכנה" צו דער קומענדיגער דעבאַטע אין גענף. אָפיציעל ווערט אַפילו די „ברינינג־עקספּעדיציע" קיין קעניגסבערג ערקלערט אַלס אַ „שטודיען־רייזע" וואָס וויל אָבער דאָרט דער דייטשער קאַנצלער און זיינע מיטרייזענדע מיניסטאָרען און איבער־הויפּט דער אַזוי בעריהמט־געוואָרענער טרעוויראַנוס שטודירען!? ס'איז דערכאַר אַלעמען קלאָר, און קיין דייטשער פּובליציסט וויל דאָס אַפילו נישט פערבאָרגען, אַז דער צוועק פון דער „קאַנצלער רייזע" איז נאָר אַנ'אויסענפּאָליטישער, אַ מין „פּראָלאָג" צו דער „דראַמע" אין גענף.

אויף די „קבלת־פּנים'ס", וואָס ווערען אויף דעם גאַנצען וועג פון דער רייזע לכבוד דעם קאַנצלער איינגעאָרדענט, ווערט דער פּאָליטישער צוועק גאַנץ קלאָר אונטערגעשטראָכען.

— ד"ר ברינינג אַליין „זינגט" אַפילו גאָר „קלאָג־לידער" פאַר דעם דייטשען אָסטען. הינטער זיי שטעקט אָבער, — ווי ס'בעטאָנען מיט רעכט אייניגע לינק־שטעהענדע דייטשע פּובליציסטען, — אַ נייער עקספּאַנסיאָניזם, אַ נייער אימפּעריאַליזם, און וואָס אַמוויכטיגסטען איז — אַ „פריש־געבאַקענער" דייטשער מיליטאַריזם....

ו. צ.

יודישע נויט אין דייטשלאַנד

בערלין, (יט"א) דער פאָרזיצער פון דער צענטראַלע פאַר וואוילטעטיגקייט פון די דייטשע יודען, ראַבינער ד"ר בעק, האָט צוגעשיקט צו אַלע פילאַנטראָפּישע געזעלשאַפטען, וואָס זענען אָנגעשלאָסען אָן דער צענטראַלע, אַ צירקולאַר, אין וועלכען עס ווערען אָנגעצייכענט די ריכטליניען פאַר דער רעאָרגאַניזאַציע פון דער פילאַנטראָפּישער אַרבייט צווישען דער נויט־ליידענדער יודישער בעפעלקערונג אין דייטשלאַנד

צי געהט די וועלט צום סוף פון קריזיס?
געוויסע טענדענצען אין דער אינטערנאַציאָנאַלער ווירטשאַפטליכער לאַגע ווייזען אַרויס סימנים פון פערבעסערונג

דער ווירטשאַפטליכער רעדאַקטאָר פון „א.ב.צ." פערעפענטליכט אַ זעהר אינטערעסאַנטען אַרטיקעל א. נ. „די ערשטע שוואַלבען פון דער עקאָנאָמישער פערבעסערונג אויף דער וועלט". דער מחבר אַנאַליזירט די איצטיגע סיטואַציע פון דער וועלט־ווירטשאַפט און געפינט איין געוויסע סימנים, וועלכע ווייזען אָן, אַז דער קריזיס האָט שוין דערגרייכט זיין העכסטען פּונקט, און, אַז עס הויבט זיך שוין אָן צו בעווייזען אַ פערבעסערונג.

קודם כל זעהט דער מחבר, אַז די פּאַנישע שטימונגען, וואָס האָבען שוין געהאַט בעהערשט אַלעמען און וואָס האָבען געבראַכט דערצו, אַז מען האָט אין איצטיגען קריזיס געזעהן דעם אונטערגאַנג פון דער איצטיגער וועלט, אַז אָט די שטימונגען הויבען אָן צו פאַלען און טרעטען אָפּ דאָס אָרט פאַר מעהר אָפּטימיסטישע.

„דער קריזיס, — זאָגט דער אויטאָר, — דויערט דאָך נישט אייביג. ס'איז נישטאָ קיין גרונד אָנצונעהמען, אַז דער קריזיס, וועלכען מיר לעבען איבער, איז אַ קריזיס פון דער אָרדנונג, אַז דאָס איז אַ שטערבליכער קריזיס פון קאַפּיטאַליזם. דער איצטיגער קריזיס איז נישט דער ערשטער און נישט דער לעצטער קריזיס פון קאָניונקטור, וואָס חזר'ט זיך איבער פּעריאָדיש און אַלץ מעהר געוואַלטזאַם, וואָס שנעלער עס איז געווען די פריהערדיגע ענטוויקלונג.

„נאָך די גרויסע נייע עראָבערונגען פון דער אינדוסטרי, פון אויטאָמאָביליזם, פון ראַדיאָ, קינאָ, אַעראָפּלאַנען, עלעקטריע, קינסטליכען זייד. נאָך דער ריזיגער רעוואָלוציאָניזירונג פון דער טעכניק; נאָך דער פולער איבערקעהרעניש אין דער בעפעלקערונג, מנהגים, פּאָליטיק — האָט געמוזט קומען אַ שווערער קריזיס.

„די קאָלאָסאַלע עראָבערונגען פון דער טעכניק, די ראַציאָנאַליזאַציע און אָרגאַניזאַציע פון דער אַרבייט האָבען געבראַכט צו אַ מעכטיגען וואוקס פון די סחורות־זאַפּאַסען; אָבער נישט מיט דעם זעלבען טעמפּאָ איז געגאַנגען די ענטוויקלונג פון אויסטויש־ און פערטיילונגס־אַפּאַראַט. דער איצטיגער קריזיס איז אַ קריזיס פון איבערפלוס, אָבער נישט קיין קריזיס פון אַ מאַנגעל.

דער מחבר ווייזט ווייטער אָן אויפ'ן גרויסען פּראָצעס וואָס קומט איצט פאָר אין דער ווירטשאַפט, דהיינו, דאָס איבערגעהן פון אַ ריזיגער צאָהל אַרבייטס־וואַרשטאַטען אין די הענד פון נייע אייגענטימער.

„די פּראָדוקציע, וואָס האָט זיך נישט רענטירט פאַר די אַלטע אייגענטימער, ווערט פאַר די נייע אינהאַבער זעהר רענטאַבעל. אַ פאַבריק, וועלכע דער אַלטער אייגענטימער האָט אויסגעבויט פאַר 10 מיליאָן זל., האָט געבראַכט 300 טויזענד זל. ריווח, ד. ה. 3 פּראָצענט, דער נייער אייגענטימער האָט פאַר דער פאַבריק בעצאָהלט 3 מיליאָן, און דיזעלבע פאַבריק ברענגט שוין דעמאָלט 10 פּראָצענט ריווח. מיר לעבען איצט איבער דעם גרעסטען אין דער געשיכטע פּראָצעס פון איבערגאַנג פון אַרבייטס־וואַרשטאַטען אין נייע הענד.

דער מחבר ווייזט ווייטער אויף, אַז די פּרייזען פון אַ רייהע וויכטיגע אַרטיקלען אויפ'ן וועלט־מאַרק בעקומען ווידער אַ טענדענץ זיך צו פערבעסערען, אַזוי איז מיט ווייץ, בוימוואָל, צוקער, קאַווע, קאַוטשוק. אַ רייהע אויטאָמאָביל־פאַבריקען האָבען ווידער אונטערגענומען און אַפילו פערגרעסערט די פּראָדוקציע. געענדערט האָט זיך די טענדענץ אויך אויף די גרויסע געלד־בערזעס. מען האָט דעם איינדרוק, אַז דאָס אינטערנאַציאָנאַלע געלד איז ענדליך געלאָזט געוואָרען אין בעוועגונג און ווערט פערווענדעט אויף גרויסע אינטערנאַציאָנאַלע עמיסיעס. עס ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען אַ רייהע גרויסע הלוואות.

אָט די אַלע סימנים ווייזען אָן, דערויף, אַז עס האַלט ביי אַ פערבעסערונג איז דער ווירטשאַפטליכער לאַגע אין דער וועלט.

—:O:—

אַ געטליכער פונק טליעט אין יעדען מענש
אַפילו דעם פינסטערסטען און פערברעכערישסטען
ווענדונג פון יודישען ריכטער טייטעל אין טאָג פון זיין 80־יעהריגען יובילעאום

אין בערלין איז געפייערט געוואָרען דער 80־יעהריגער יובילעאום פון בעריהמטען יודישען כלל־טוער, אַמאָל דעם איינציגען יודישען ריכטער אין רוסלאַנד י. טייטעל.

טייטעל האָט די לעצטע 10 יאָהר איינגאַנצען געווידמעט דער זאָרג און דער הילף פאַר די היימלאָזע און עמיגראַנטען פון רוסלאַנד און האָט אויף דעם געביט אויפגעטון קאָלאָסאַלע זאַכען. צום יובילעאום, וועלכען זיינע פריינד האָבען איהם איינגעאָרדענט, האָט זיך דער זקן געווענדעט מיט אַנ'אָפענעם בריף, אין וועלכען ער שרייבט:

„מיר איז אויסגעקומען צו זיין אויספאָרשונגס־ריכטער און ריכטער אין משך פון 40 יאָהר, וואָס נעהמען אַרום די עפּאָכע פון דריי מאָנאַרכען, דערביי זענען אויף מיר ביי די לעצטע צוויי רעאַקציאָנערע הערשאַפטען — פון אַלעקסאַנדער דעם 3־טען און ניקאָלאַי דעם 2־טען —. געפאַלען נישט ווייניג לאַסטען, ווי אויף דעם איינציגען יודישען ריכטער אין רוסלאַנד. אָבער אויך אַ חוץ דעם האָט דאָס לעבען צו מיר, דעם ריכטער, געווענדעט די מענשליכע נשמות פון זייער פינסטערער, אַפילו פערברעכערישער זייט. 40 יאָהר ריכטערישע טעטיגקייט האָבען געדאַרפט אין מיר דערציהען סקעפּטיציזם לגבי דעם מענש, אָבער דאָס איז נישט געשעהען. דווקא מיין אַרבייט אַלס ריכטער האָט אין מיר געשטאַרקט דעם גלויבען אין מענשען און האָט דערנעהרט מיינע כוחות צום קאַמף פאַר זיין בעסערער לאַגע.

די לאַנגע ערפאַהרונג פון פיל יאָהר־צעהנטען זאָגט מיר, אַז עס זענען נישטאָ קיין פולשטענדיג אויסגעלאָשענע נשמות. גאָטספונק טליעט אין דער סאַמע פינסטערער, סאַמע פערברעכערישער נשמה און קאָן זיך צופלאַקערען אין אַ העל פייער, אויב מ'זאָל זי פונאַנדערבלאָזען דורך אויפמערקזאַמקייט און ליבע.

מיין לעבען איז פאַריבער אויף דער וואַלגע צווישען אַ געמיש פון פעלקער פון גאַנץ פערשידענער קולטורעלער מדרגה און פון סאַמע פערשידענע גלויבענס. מיר איז אויסגעקומען צו האָבען צו טון מיט רוסען, דייטשען, יודען, טאָטערען, טשובאַשען, מאָרדוואַ. אונטערציהענדיג איצט אַ סך הכל פון מיינע איינדריקען, קום איך צום פעסטען אויספיהר, אַז אַלע פעלקער בעזיצען שעהנע, אמת געטליכע שטריכען, אַז אין גרונד גענומען זענען נישטאָ קיין שלעכטע רעליגיעס און אַז אַלע מחיצות — פון רעליגיע, ראַסע און נאַציע — ווידערשפּרעכען די גרונד־געזעצען פון מענשליכען לעבען. ווען יעדער מענש וואָלט געפאָלגט די געבאָטען פון זיין ריינער אינערליכער שטים אָדער אַפילו פון זיין רעליגיע, וואָסערע זי זאָל נישט זיין — וואָלט אַ סך פינסטערניש און פיין אַוועק פון לעבען".

דער יובילאַר ווענדעט זיך צום סוף פון זיין בריף מיט דער ביטע צו אַלע זיינע פריינד, זיי זאָלען זעהן העלפען די היימלאָזע, נויטבעדערפטיגע און אומגליקליכע: „מענשען, ברידער וועלען זיך אָפּרופען אויף מיין רוף און איך האָב נישט קיין ספק, אַז מיינע לעצטע יאָהרען וועלען נישט אָפּטויטען אין מיר מיין גלויבען אין דער מענשליכער נשמה".

ביי 40 פּראָצ. יודישע הויזירער אין איבערשלעזיען
צוגענומען די ערלויבענישען צו האַנדלען

סאָסנאָוויץ, (יט"א) די ליצענצען (האַנדעלס ערלויבענישען) וואָס די יודישע הויזירער אין פּוילישען אָבער־שלעזיען האָבען בעקומען, מוזען יעדען יאָהר בענייט ווערען. היי־יאָהר האָט דער וואָיעוואָדע אין שלעזיען נישט בענייט די ליצענצען ביי העכער 40 פּראָצ. יודישע הויזירער, צונעהמענדיג ביי זיי אַזוי אַרום זייער פּרנסה. די יודישע הויזירער געהערען טיילווייז צו די סוחר[illegible]נען אין סאָסנאָוויץ (לערך 200) און טיילווייז צום סוחרים־פעראיין אין בענדין (לערך 100). ווי עס שיינט, הערשט אַ טענדענץ גענצליך אונטערצוברענגען די הויזירעריי, פון וואָס עס ציהען חיונה אייניגע הונדערט יודישע משפּחות.

אַ פעראייניגטע דעלעגאַציע פון די יודישע הויזירער וועט זיך די טעג פאָרשטעלען פאַרין שלעזישען וואָיעוואָדע און אינטערווענירען וועגען די צוגענומענע ליצענצען.

אָפּגענומען די אַרבייטס־מעגליכקייט ביי „פרעמדע" אין ליטע

קאָוונע, (יטא)" דאָס אינערן־מיניסטעריום האָט מיטגעטיילט אַלע יודישע אינסטיטוציעס, אין וועלכע עס זענען בעשעפטיגט יודען, נישט ליטווישע בירגער, זיי זאָלען בעזייטיגען די אָנגעשטעלטע אַרבייטער, נישט ליטווישע בירגער.

די דאָזיגע פעראָרדנונג איז זיך סומך אויף אַ געזעץ, וועלכער איז מיט אַ קורצער צייט צוריק פערעפענטליכט געוואָרען. די יודישע פאָרשטעהער אין ליטע האָבען דעם דאָזיגען געזעץ בעקעמפט דורך אינטערווענצען און דורך דער יודישער פּרעסע. די רעגירונג האָט אָבער פערזיכערט, אַז דאָס געזעץ וועט נאָר זיין חל אויף ניי־אָנגעקומענע אויסלענדער און די אַלטע, וועלכע וואוינען שוין אין לאַנד פון פריהער, וועלען בעקומען די מעגליכקייט אויף להבא צו פערדינען אין ליטע.

די דערמאָהנטע פאָדערונג בעווייזט אָבער, אַז די רעגירונג האָט אויך בדעה אָנצוּווענדען דאָס געזעץ בנוגע אַלטע אויסלענדער און אין דער ערשטער רייהע בנוגע יודישע אויסלענדער, ווייל די קריסטליכע אונטערנעהמונגען האָבען אַזעלכע אויפפאָדערונגען נישט בעקומען. (די ערשטע אויפפאָדערונג צו בעפרייען די אויסלענדישע אָנגעשטעלטע האָט בעקומען דער לייטער פון צענטראַל־באַנק צו אונטערשטיצען דער יודישער קאָאָפּעראַציע אין ליטע ד"ר ס. קרעוער).

אין ליטע געפינען זיך היינט ביז 9000 יודישע אויסלענדער און שטאַאַטסלאָזע (ס'רוב פון רוסלאַנד און פּוילען). די אַלע טויזענטער יודען דראָהט איצט אַ הונגער־טויט. די פּרעסע קען דורך דער מיליטערישער צענזור קיין וואָרט וועגען דעם נישט שרייבען.

די צוואה פון לוסיען וואָלף
לאָזט איבער זיין אַרכיוו פאַר דער יוד. היסטאָרישער געזעלשאַפט אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, (יט"א) די טעג איז געעפענט געוואָרען די צוואה פון דעם פערשטאָרבענעם סעקרעטאַר פון „דזשאָינט פאָרעין קאָמיטע" לוסיען וואָלף. זיינע אַלע היסטאָרישע מאַטעריאַלען האָט דער פערשטאָרבענער פערשריבען לטובת דער יודישער היסטאָרישער געזעלשאַפט אין ענגלאַנד, וואָס לוסיען וואָלף איז געווען איהר פּאָר[illegible]. צווישען די דאָזיגע מאַטעריאַלען געפינט זיך דאָס טאָג־בוך פון לוסיען וואָלף בעת די בעראַטונגען פון דער ווערס[illegible] שלום־קאָנפערענץ אין 1919, בעת וועלכער דער פערשט[illegible] האָט געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט פערשידענע רעגירונגען וועגען די מינדערהייטס־טראַקטאַטען לטובת יודען אין די אייראָפּעאישע לענדער. חוץ דעם נעהמען אַרום די מ[illegible]לען פיל ביכער, דרוקזאַכען, צייטונגען, אויסשניטען, קאָרעספּאָנדענץ א. אַז. וו. אין דער צוואה זענען בלויז אויסגעשלאָסען געוואָרען די דאָקומענטען און מאַטעריאַלען, וואָס זענען נוגע דער יק"א און דזשאָינט פאָרעין קאָמיטע. די דאָזיגע דאָקומענטען זענען אָנגעשריבען געוואָרען פאַר די אַרכיוון פון די ד[illegible] געזעלשאַפטען.

לוסיען וואָלף האָט איבערגעלאָזען אַ פערמעגען פון 6493 פונט, וועלכע ער האָט פערטיילט אין דער צוואה צווישען זיין פרוי, פיר זיהן, פיר טעכטער און אייניקעל.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

געבליבען ביי די קלעפּ

אוז איצט וועט זיך דאס יונגעל דאַרפען ווענדען נאָך זיין רעכט אין שטעטישען געריכט

(2) אין קרייז געריכט איז נעכטען פאָרגעקומען דער פּראָצעס פון פשאדאווניק יוזעף טאמאשעווסקי און עלטערן פּאָליציאַנט איגנאַצי וויטקאָווסקי, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין שלאָגען און קאַטעווען דעם 16־יאָהריגען מרדכי קראוסהאָרן, כדי איהם צווינגען זיך מודה צו זיין אין בעגעהען אַ גנבה.

דעם 7. יולי האָט מען פאַר דער אויסשטעלונג אין אַפּטייק־סקלאַד אויף פּעטריקאָווער 11, בעת'ן געדראַנג ביי וואיטשיך פּעטשינסקי פון נאַוואָ־מאַרישינסקע 21 אַרויסגעגנבעט אַ זייגערל. פּעטשינסקי האָט צוגערופען דעם פּאָליציאַנט וויטקאָווסקי און איהם אָנגעוויזען אויף מרדכי קראוסהאָרן פון זאַוואַדזקע 6, אַז ער האָט עס געגנבעט. דער פּאָליציאַנט האָט דעם יונגעל אָפּגעפיהרט אין 5. פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט און האָט וועגען דעם געמאָלדען דעם עלטערן פשאדאווניק. דער יונגעל האָט געטענה'ט, אַז ער איז נישט שולדיג. דער פשאדאווניק האָט איהם דאַן דערלאַנגט אַ פּאַטש אין פּנים און אָנגעהויבען שלאָגען מיט אַ שטעקען, און דער פּאָליציאַנט האָט איהם געהאַלטען פאַר'ן האַנט און געקאַפּיעט מיט דער פוס. דער יונגעל האָט געחלשט און מ'האָט איהם פערשלאָסען אין אַרעסט.

ווען זיינע קרובים האָבען זיך דערוואוסט, זענען זיי אַוועקגעלאָפען אין קאָמיסאַריאַט און פערלאַנגט, מ'זאָל איהם בעפרייען, ערקלערענדיג, אַז צו יעדער צייט, ווען די פּאָליציי וועט פערלאַנגען, וועט ער זיך צושטעלען. מ'האָט דאָס יונגעל אָבער פערהאַלטען ביז אויף מאָרגען. ווע זיינע קרובים האָט איהם אין קאָמיסאַריאַט געבראַכט שפּייז, האָט ער פעסטגעשטעלט, קראוסהאָרן איז שטאַרק צובלוטיגט. די שכנים אַרום האָבען געהערט געשרייען נאָכדעם, ווי מ'האָט איהם אַריינגעציהט אין קאָמיסאַריאַט, און אברהם שטשופּאַק, וועלכער איז גראַד דאַן געווען אַרעסטירט, בעשטעטיגט, אַז קראוסהאָרן איז געווען צושלאָגען און צובלוטיגט. אויף מאָרגען איז ער בעפרייט געוואָרען, ווען די קרובים האָבען איהם דערזעהען מיט בלויע צייכענס פון די קלעפּ, און מיט דעם צוריסענעם העמד, זענען זיי אַוועק צו ד"ר אוריסאָן און ביי איהם אַרויסגענומען אַ צייגניש. קראוסהאָרן, דער פאָטער אַנ'איינהאַבער פון אַ מלעטשאַרני אויף זאַוואַדזקע 4 האָט זיך געווענדעט מיט אַנ'אָנקלאַגע צום יוסטיץ־מיניסטער, וועלכער האָט דעם ענין איבערגעשיקט צו דער לאָדזער פּראָקוראַטור.

אויפ'ן פּראָצעס האָבען זיך ביידע אָנגעקלאַגטע נישט מודה געווען און ערקלערט, אַז קראוסהאָרן האָט אויסגעפאָרשט דער פשאדאווניק יוזשוויאַק. קראוסהאָרן האָבען זיי נישט געשלאָגען. בעת מ'האָט איהם פערהאַלטען האָט ער זיך געוואָלט אַרויסרייסען און אַנטלויפען, זיך איבערגעדרעהט אויף די טרעפּ און זיך צוקלאַפּט. דאַגעגען האָט די רוימערין פון 5. קאָמיסאַריאַט דערקלערט, אַז קראוסהאָרן איז פערהאַלטען געוואָרען אין איינגאַנגס־טיר זי האָט אויך דערצעהלט, אַז זי האָט געהערט עפּעס קלעפּ. קראוסהאָרן האָט ערקלערט, אַז בעת ער איז בעיבראַכט געוואָרען אין קאָמיסאַריאַט און ערקלערט, אַז ער איז אומשולדיג, האָט איהם דער פשאדאווניק דערלאַנגט אַ פּאַטש און געשריגען „דו האָסט געגנב'עט", דערנאָך האָט ער איהם אָנגעהויבען שלאָגען מיט אַ שטעקען און דער פּאָליציאַנט וויטקאָווסקי האָט איהם געהאַלטען פאַר'ן האַנט געקאַפּיעט מיט די פיס און שפּעטער איהם אַריינגעשלייערט אין אַרעסט־קאַמער. נאָכדעם איז ער אויסגעצערט געוואָרען דורכ'ן פשאדאווניק יוזשוויאַק. די איבריגע עדות האָבען בעשטעטיגט, אַז קראוסהאָרן האָט זיי נאָכ'ן אַרויסקומען פון קאָמיסאַריאַט דערצעהלט דאָסזעלבע, וואָס ער האָט דערצעהלט אין געריכט.

פּראָקוראָר כּאַוולאָווסקי האָט געפאָדערט פאַר ביידע בעשולדיגטע אַ האַרבע שטראָף.

דאָס געריכט האָט בעשלאָסען דעם פּראָצעס געגען ביידע בעשולדיגטע בטל צו מאַכען, ווייל זיי האָבען קראוסהאָרן געשלאָגען נישט בעת דער אויספאָרשונג. קראוסהאָרן האָט אָבער רעכט צו פאָדערן, אַז מ'זאָל בעשטראָפען די אָנגעקלאַגטע אויף אַ פּריוואַטען אופן און ער דאַרף זיי דעריבער אָנקלאָגען אין שטעטישען געריכט.

איין גראָשען פאַר—650 רובל

אזא תכלית איז געוואָרען פון'ם פאַר'מלחמה־געלד

אין יאָהר 1912 האָט קאַטאַזשינאַ קאָוואַלסקי פון לאָדז אַריינגעטראָגען איהר נדן 650 רובעל אין דער שפּאַר־קאַסע אין דאָרף וועלאגלאָוו ביי ראַדאָמסק.

אין דער צייט פון קריג האָט די קאַסע אָפּגעשטעלט איהרע צאָהלונגען.

נאָכ'ן קריג האָט זי ווידער אָנגעהויבען צו פונקציאָנירען אונטער'ן נאָמען „שפּאַר־קאַסע אויפ'ן נאָמען פון סטעפּטשיק".

„קאָוואַלטשיק מיט איהר מאַן האָבען זיך געווענדעט אין דער קאַסע נאָך זייער געלד. מיט עטליכע טעג צוריק, האָבען זיי בעקומען אַ תשובה, אַז די קאַסע קען אויסצאָהלען די פּקדונות פון פאַר'ן קריג, אָבער צוליב דער דעוואַלואַציע קומט אויס, צוליב די פערשידענע איבעררעכענונגען, אַז קאָוואַלסקי קען בעקומען... איין גראָשען.

קאָוואַלסקי האַלט, אַז איהם קומט 1500 זל. נישט האָבענדיג קיין מיטלען אויף צו פיהרען דעם פּראָצעס, האָט זיך קאָוואַלסקי געווענדעט צו דער אָפּטיילונג פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ ביים מאַגיסטראַט.

לאַוטיק פּורטאַל, וועלכער האָט זיך פּעראַינטערעסירט מיט'ן ענין, האָט עס איבערגעשיקט אין דער יורידישער אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט.

ווען ס'קומט ד־ער שטיף־פאָטער

נעהמט זיך ס'מיידעל דאָס לעבען

(2) אויף פּילסודסקי 12 האָט ביי איהרע קינדער, דעם 18־יאָהריגען זוהן און 14־יאָהריגער טאָכטער, אַ שילערין, געוואוינט די אַלמנה באַלבערמאַן. קלמן באַלבערמאַן איז, ווי בעקאַנט, מיט אַ יאָהר צוריק דערשאָסען געוואָרען דורך מאַקס באַרנשטיין. אויפ'ן געריכט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז מאַקס האָט זיך פערטיידיגט, און ער איז דערפאַר פרייגעשפּראָכען געוואָרען. די אַלמנה האָט זיך בעקענט מיט אַ געוויסען הענדלער און מיט איהם חתונה געהאַט. דאָס אַלץ איז פאָרגעקומען אָהן וויסען פון די קינדער. ווען דער שטיף־פאָטער איז נעכטען צום ערשטען מאָל אַריינגעקומען אין שטוב און די מוטער האָט די קינדער איהם פאָרגעשטעלט, אַלס איהר נייעם מאַן, האָט עס אויף דער יונגער מיידעל אַזוי געווירקט, אַז זי האָט שטילערהייט זיך געקויפט סם און עס אויסגעטרינקען. פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט הילף.

די טראַגעדיע פון אַ פערפיהרט מיידעל

פּאָליציי געפינט איהר טויט קינד, און אַ יונגערמאַן איז זיך אין איהר נוקם

אין אַפּריל 1925 האָט די פּאָליציי אין לאַסק געפונען אַ טויט קינד.

די פּאָליציי האָט דאַן פעסטגעשטעלט, אַז דאָס קינד האָט געבוירען סטעפאַניאַ מיטערא, וועלכע איז פערפיהרט געוואָרען דורך אַ סטודענט.

די פּאָליציי האָט די מוטער אַרומגעזוכט די גאַנצע צייט און ערשט נאָך 6 יאָהר צייט, זיך דערוואוסט, אַז מיטערא וואוינט אין לאָדז אויף מאַרישינסקע 12. מ'האָט זי אַרעסטירט.

ווי ס'שטעלט זיך אַרויס, איז זי נאָכ'ן געבוירען דאָס קינד אַוועקגעפאָהרען קיין ווארשא, וואו זי איז געווען בעשעפטיגט אַלס ביוראַליסטין און איז נישט לאַנג צוריקגעקומען קיין לאָדז.

דאָ האָט זיך צו איהר אָנגעהויבען צוצושאַרען עפּעס אַ יונגערמאַן, און ווען זי האָט איהם אָפּגעשטויסען, האָט ער איהר פערמסר'ט אין פּאָליציי.

מיטערא איז אָפּגעשיקט געוואָרען אין טורמע אויף קאָפּערניק־גאַס.

אַ מעשה, ווי פון אַ מעשה־ביכעל

מ'ט אַ וואַלד־וועכטער, אַ בעטלער און אַ גרויסער ירושה

(א) מיט עטליכע טעג צוריק האָט זיך צום זאַיאָווי פון גוט איוואַנעוויצע הינטער קאַליש, פּיאָטר יאַשינסקי, בעמאָלדען אַנ'אַלטער בעטלער און געבעטען, ער זאָל איהם לאָזען איבערנעכטיגען. בייגאַכט נאָכ'ן עסען האָט ער זיך דערפילט שלעכט און האָט געבעטען עמיצען צו רופען.

דער זאַיאָווי האָט געשיקט רופען דעם גמינע־סעקרעטאַר. ווען יענער איז געקומען, האָט דער בעטלער דערצעהלט, אַז ער בעטעלט פון די יונגע יאָהרען אָן. מיט אַ צייט צוריק האָט ער בעקומען אַ ירושה פון זיין קרוב אין אַמעריקע און האָט פאַר'ן געלט געקויפט אַ קליין גוט אין פּאָדאָלניק, אָבער ער איז אַזוי געוואוינט געוואָרען צום בעטלען, אַז ער האָט זיך אויך ווייטער פערנומען מיט דער זעלבער פּרנסה. אַזוי ווי ער איז אַנ'עלענדער און האָט נישט קיין שום קרובים, האָט ער בעשלאָסען זיין פערמעגען אָפּשרייבען דעם זאַיאָווי. נאָכדעם איז דער בעטלער יאַן טאָמטשאַק 60 יאָהר אַלט געשטאָרבען. זיין גוט האָט דעם ווערט פון 150 טויזענט זלאָטים.

זשורנאַליסטען־סינדיקאַט אין לאָדז
(יודישע סעקציע)

מיטוואָך, דעם 14 יאַנואַר, 8.30 אין אָוונט קומט פאָר אין זאַל פון טעאַטער „נייער אררט" (זאַכאַדניאַ 43) אַ פאַרלעזונג פון בעקאַנטען זשורנאַליסט און ליטעראַט

וולאַדימיר גראָסמאַן

א. ד. ט.: „פּאַריז און די פּאַריזער"

טעזען: דער יודישער ישוב אין פּאַריז. — יודענטום און אסימילאַציע. — כשר און טריף. — יודישקייט און די פּראָווינציזן. — יודען אין דער פראַנצויזישער ליטעראַטור. — פּאַריזער לעבען

בילעטען פון 50 גראָשען אָן צו בעקומען אין דער קאַסע פון „אררט".

אומטויש
פון די אבליגאַציעס פון דער 2־טער סעריע
דאָלאַרובקעס
אויף דער 3־טער ציהונג פיהרט דורך
דער וועקסעל־ און לאָטעריע־קאַנטאָר
SAMUEL WEINBERG
wl.: S. Weinberg i S. Kassman
58 פּיעטריקאָווער 58
דאָרט איז אויך צו בעקומען די גליקליכע לאָזען פון דער 3־טער קלאַס. ציהונג דעם 13. און 15. ד. ח.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) פּאַטאַש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10), כאַרעמזא (פּאָמאָרסקאַ 10), מילער (פּיעטרקאָווער 46), עפּשטיין (פּיעטרקאָווער 225), גאַרטשיצקי (פּשעיאַזד 59), אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצקאַ 50).

בעפאַלען אַ יודישען יונגערמאַן

פערוואונדעט און בערויבט איהם

(ב) אויף לימאַנאָווסקי גאַס איז קלמן לירענצווייג בעפאַלען געוואָרען, בעת ער איז געגאַנגען צו זיך אַהיים (לימאַנאָווסקי 136). די אַנפאַלער האָבען איהם פערוואונדעט מיט אַ מעסער, צוגערויבט ביי איהם 450 זלאָטים און אַנטלאָפען. די ערשטע פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף.

פּאָליציי פיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

דינסטאָג	13	כ"ד טבת תרצ"א

יאַנואַר

זון־אויפגאַנג 7.43

זון־אונטערגאַנג 3.43

רעגיסטראַציע פון אַרבייטסלאָזע

מאָנטאָג ד. 12 יאַנואַר האָט זיך אָנגעהויבען די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדע שטיצע פאַר דעצעמבער פאַר אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען בעקומען שטיצע פאַר נאָוועמבער און אויך פאַר די אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען שוין אויסגעשעפּט אַלע ראַטעס פון שטיצע אין נאָוועמבער.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין לאָקאַל פון אונטערשטיצונגס־אַמט פאַר אַרבייטסלאָזע אויף דער גאַס פון 28 פּאָלק קאַנ. שיסער 32 פון 9 ביז 2 בייטאָג לויט פאָלגענדען סדר:

דינסטאָג, דעם 13.

G H I J

מיטוואָך, דעם 14.

K L Ł

דאָנערשטאָג, דעם 15.

M N O

פרייטאָג, דעם 16.

R. S

שבת, דעם 17.

T U W Z Ż.

פּאַבאַראָווצעס פון 1909

וועלען אָנהויבען דינען אין מיטען מערץ

(א) ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען די פּאָבאָר־פליכטיגע פון יאָהרגאַנג 1909 וואָס זענען צוגענומען געווען צום מיליטער און ביז איצט נישט בעקומען קיין „קאַרטי פּאָוואָלאַניאַ" וועלען אַריינגעצויגען ווערען אין מיליטער אין העלפט מערץ.

קאָמיסאַר ווילטשינסקי געשטאָרבען

(2) נעכטען איז אין קרייז־שפּיטאָל פון דער קראַנקען־קאַסע געשטאָרבען דער ג. קאָמיסאַר פון 7 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, ווילטשינסקי. ווי בעקאַנט האָט ער זיך פערוואונדעט דעם 25 דעצעמבער מאַניפּולירענדיג מיט אַ רעוואָלווער.

מאָטאָציקל איבערגעפאָהרען אַ 9־יאָהריג יונגעל

(2) אויף זשגאָוסקאַ 63 איז אַ מאָטאָציקל איבערגעפאָהרען דעם 9 יאָהריגען אַדאָם גלינקאָווסקי, בעת ער איז איבערגעלאָפען די גאַס. אויסנוצענדיג דעם טומעל, וואָס איז ענטשטאַנען, איז דער מאָטאָציקליסט אַנטלאָפען.

דעם פערוואונדעטען האָט ערטיילט די ערשטע הילף די פּאָגאָטאָוויע און אין אַ גוטס'דיגען צושטאַנד אָפּגעפיהרט איהם אין אַנאַ־מאַריע שפּיטאָל.

היינט און פאָלג. טעג!

מיט אַ זיגרייכען ערפאָלג איבער אַלע הויפּט־שטעט פון דער וועלט, האָט בעוואונען די הערצער און די געדאַנקען פון די צושויער דער אומפערגלייכליכער קעניג פון די זינגערס

Maurice CHEVALIER

וועלכער פערצויבט די צוהערער מיט זיין פּראַכטפולער שטימע און לידער אין פילם א. נ.:

„ליבעס־פּאַראַדע"

די ראָלע פון דער דעספּאָטישער קעניגין פיהרט אויס די הערליכע און ענטציקענדע

JANETE MAC DONALD

דער פילם איז אַ ליבעס־ליד פון שענסטן ליבעס־פּאָרל

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאָכמיטאָג שבת, זונטאָג און יום־טוב 12 אַ זייגער בייטאָג

פּאָפּולערע פּרייזן.

פאָלקס-ביבליאָטעק
א. נ. ה. ד. נאָמבערג
(אויפרוף)

גראָד פאָלט איצט אויס די 3-טע יאָהרצייט נאָכ׳ן טויט פון ה. ד. נאָמבערג. מיר האָבען בעשלאָסען צו פעראייביגען זיין אָנדענק, מיט׳ן שאַפען אַ פאָלקס-ביבליאָטעק אויף זיין נאָמען.

ס׳פיהלט זיך שוין לאַנג דער דוחק פון אַ פאָלקס ביבליאָטעק אין אונזער שטאָט וואו דער יודישער לייענער זאָל קענען זיך בעקענען מיט די ווערק פון זיינע קינסטלער. דאָס אָרט וואָס זאָל צונויפזאַמלען דאָס גאַנצע יודישע שאַפען, וואָס איז דורך דורות לאַנג געשמידט געוואָרען און אויפבעוואַרט, וואָס איז געוואָרען דער צענטער פון פאָלקס-שאַפען, וואו דאָס גאַנצע יודישע לעבען האָט געפונען זיין אָפּשפּיגלונג — די ליטעראַטור אין דער שטאָלץ פון יעדען פאָלק, דאָס איז דער מקור פון וואַנען די שטאָלצע קינדער פון פאָלק ציהען זייער גייסטיגע חיונה, שעפען זייער וויסען. מיר יודען אַלס אַנ׳עם הספר, זענען תמיד געוועזען דער גייסטיגער אַוואַנגאַרד אין דער וועלט, דעריבער מוזען מיר עהרען און לערנען די ווערק פון אונזערע קינסטלער, שטודירען זיי און בעקענען זיך גרינדליך מיט דער גאַנצער יודישער ליטעראַטור.

ה. ד. נאָמבערג — דער נאָמען איז איינגעקריצט אין זכרון פון יעדען יוד און ער געהער שוין לאַנג צו דער געשיכטע. ה. ד. נאָמבערג האָט מקריב געווען זיין לעבען פאַ״׳ ״אלק און בעשאָנקען איהם מיט ווערק, וואָס געהערען צו די געציילטע אין דער ליטעראַטור, ווי אויך אין דער פּובליציסטיק, ווי ער איז געווען איינער פון איהרע גרעסטע פאָרגעגנער. ער איז געווען איינער פון אונזערע גרויסע שריפטשטעלער און זעלטענער סטיליסט. ער איז געווען איינער פון די שטאָלצסטע קעמפער פאַר דער יודישער שפּראַך און קולטור, פאַר׳ן יודישען שול-וועזען און ער האָט שטענדיג פערט״ידיגט די גרעסטע פאָדערונגען און דעם כבוד פון די ברייטע יודישע פאָלקס מאַסען.

מיר שאַפען אַ פאָלקס-ביבליאָטעק אויפ׳ן נאָמען ה. ד. נאָמבערג — וואָס זאָל ראוי זיין צו טראָגען זיין נאָמען, ער איז געווען אַ יודישער שרייבער און איז פערבונדען מיט׳ן גאַנצען יודישען פאָלק. אַלע מוזען דעריבער העלפען בויען און שאַפען די פאָלקס-ביבליאָטעק, וואָס וועט אין דער צוקונפט זיכער זיין אַ גרויסער שטיין פונקט פאַר׳ן יודיש דענקענדען עולם און ווערען אַ קולטור-פאַקטאָר אין אונזער יודיש לעבען.

מיר ווענדען זיך צו אַלע מיט׳ן רוף, דערפיהלט אייער הייליגען חוב לגבי דעם גרויסען יודישען שרייבער, שטיצט די פאָלקס-ביבליאָטעק א. נ. ה. ד. נאָמבערג, שיקט צו ביכער און זייט אייך מתחייב, וויפיל איהר קענט, פאַר דער וויכטיגער אינסטיטוציע.

צו ווענדען זיך אין סעקרעטאַריאַט פון דער פאָלקס-יוגענט-אָרגאַניזאַציע (ושעלאָנע 10, טעל. 140-21) טעגליך פון 8 ביז 10 אָוונט.

די ביבליאָטעק-קאָמיסיע.

פייערליכע ערעפנונג פון נאָמבערג-ביבליאָטעק

שבת צו נאַכט איז אין נייעם קאָנצערט-זאַל (פּיראַמאָוויטשאַ 3) פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון דער פאָלקס-ביבליאָטעק א. נ. פון ה. ד. נאָמבערג.

די פייערונג עפענט ה׳ פראנק״״יאל. דאַן קומען פאַר די בעגריסונגען. עס רעדען ה׳ באַלבערישסקי (פאָלקס-פאַרטיי), ראַטמאַן אדוו. וויצמאַן (יודישע קהלה), ראַטמ. פון דער האַנדעלס-קאַמער פיאָטר כאַרי.

אדוו. וויצמאַן שניידט איבער די באַנד, און עס ווערט פאָרגעלייענט אַ גאַנצע רייה שריפטליכע בעגריסונגען. פון וואַרשאָווער ליטעראַטען און זשורנאַליסטען-פעראיין, זלמן רייזען, ד״ר שאַבאַד (ווילנע), נח פּרילוצקי, לאַזאַר קאַהאַן, ש. ביבער, חיים ראַסנער (וואַרשא). עס בעגריסען אויך פאַרשטעהער פון אַ גאַנצע רייה צעכען. בוי־קאָאָפּעראַטיוו „אונזער היים“, צענטראַלער ראַד-פערקעהר, פאָלקס יוגענד-אָרגאַניזאַציע, קליינהענדלער פעראיין און אַנד. אַלע אַנוועזענדע פערשרייבען זיך אין „גאָלדענעם בוך“ און ס׳ווערט געזאַמעלט אַ גרויסע סומע געלד און ביכער לטובת דער ביבליאָטעק.

היינט גרויסער פיאַנא קאָנצערט אין פילהאַרמאָניע

היינט דינסטאָג דעם 13 יאַנואַר האַלב 9 אָוועגד וועט אין פילהאַרמאָניע-זאַל פאָרקומען איין איינציגער קאָנצערט דער וועלט בעריהמטער רוסישער פיאַניסט דער אונפערגלייכליכער אַלעקסאַנדער בריילאָווסקי.

בריילאָווסקי געהערט צו די בעסטע פּיאַניסטען פון דער היינטיגער צייט, ער בעצויבערט די צוהערער סיי מיט זיין וואונדערבארער פּראַזירונג און סיי מיט זיין הערליכער טעכניק און זיינע קאָנצערטען זענען קינסטלערישע געשעהניסען.

אויף זיין היינטיגען קאָנצערט וועט בריילאָווסקי אויספיהרען די שענסטע פּערל פון קלאַוויר-רעפּערטואַר.

DZIŚ W RADJO

Godz. 20.15 Opera „CARMEN“ Art. Op. Warsz.

אַ האַרץ-שלאַג צי פער׳סם׳אונג?
נעפאַלען טויט, בעת׳ן מאַכען טיי אויף אַ גאַז-מאַשינקע

(2) אויגוסט בערגוויץ (נאַוואָרא 23) איז זיך געגאַנגען מאַכען טיי, ווען קיינער איז אַ חוץ איהם נישט געווען אינדערהיים. בעת ער האָט געקאָכט דעם טיי אויף דער גאַז-מאַשינקע, האָט ער זיך דערפיהלט נישט גוט און איז געפאַלען. פאַלענדיג האָט ער אָנגעכאַפּט דעם גאַז-שלייאָך און איהם אַראָפּגעצויגען פון קראַן און דער צימער האָט זיך אָנגעהויבען אָנפיהלען מיט גאַז. ווען די פרוי איז געקומען אַהיים, האָט זי דעם מאַן געטראָפען אַ טויטען. מ׳האָט אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע, אָבער דער דאָקטאָר האָט שוין נישט געקענט העלפען. פּאָליציי פיהרט אַנ׳אויספאָרשונג, כדי פעסטצושטעלען, צי דער טויט איז געקומען פון אַ האַרץ-שלאַג, צי פון פער׳סמ׳ען זיך מיט׳ן גאַז.

אַנ׳אַלט פאָרפאָלק זיך פערטשאַדעט צום טויט

(2) אויף רעימאָנט 17 אין זגערזש האָבען זיך פערטשאַדעט דאָס פאַר-פאָלק מאַרצען, 63 יאָהר אַלט און יוזעפאַ 67 יאָהר אַלט קאַראַלטשאַק. דאָס האָבען צופעליג בעמערקט די שכנים, וועלכע האָבען אויפגעבראָכען די טיר און געטראָפען ביידען טויט. די אַרויסגערופענע פאָגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט אַז ביידע האָבען זיך פערטשאַדעט פונ׳ם שלעכטען אויווען.

מאַריא מאַדזעלעווסקא
אין דעם שטעטישען טעאַטער

די בעריהמטע אַרטיסטין פון שיפּמאַנס טעאַטער, מאַריא מאַדזעלעווסקאַ, וועלכע איז מיט אַ קורצער צייט צוריק אַריבער אין „קווי פּראָ קוואָ“ וועט היינטיגען זונטאָג אַרויסטרעטען צוזאַמען מיט׳ן בעריהמטען אַרטיסט לאָווינסקי אויף אַ פריהמאָרגען אין שטעטישען טעאַטער.

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטש 20

זונטאָג, דעם 18-טען יאַנואַר, 8,30 אָוועגד

קומט פאַר דער דריטער

גרויסער פאָלקס-קאָנצערט פון

חיה׳לע גראַבער

געוו. שוישפּילערין פון „הבימה“

אין ליד און דראַמע

פאָלקס-בילדער .·. קינדער מעשה׳לעך

גאַסען לידער .·. חסידישע נגונים

בילעטען צו פאָפּולערע פּרייזען פון 75 גר. ביז 3.50 שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע

מאָרגען אַ פאָרלעזונג פון וולאַדימיר גראָסמאַן
וועגען „פּאַריז און די פּאַריזער“

אין לאָדז וויילט איצט איינער פון די בעקאַנטסטע אנגעזעהענסטע און אָנערקענטסטע יודישע זשורנאַליסטען און ליטעראַטען — וולאַדימיר גראָסמאַן. די יודישע סעקציע ביים זשורנאַליסטען-סינדיקאַט האָט אויסגענוצט די געלעגענהייט און איינגעאָרדענט אַ רעפעראַט פון וולאַדימיר גראָסמאַן אויף ד. ט. „פּאַריז און די פּאַריזער“.

וולאַדימיר גראָסמאַן איז איינער פון די פּיאָנערען פון דער יודישער זשורנאַליסטיק. איינער פון די ערשטע מיטאַרבייטער אין כמעט אַלע יודישע צייטונגען, זייט 16 יאָהרען אַרבייט ער אַלס שטענדיגער מיטאַרבייטער פון ניו-יאָרקער „טאָג“, געווען דער גרינדער און רעדאַקטאָר פון פּאַריזער „היינט“, מיטאַרבייטער פון ריגער „פריהמאָרגען“ וואַרשעווער היינט א. א. וו. זייט 10 יאָהר וואוינט וולאַדימיר גראָסמאַן אין פּאַריז און איז פון די בעסטע קענער פון פּאַריזער לעבען. זיין בוך „פּאָרטרעטען פון פראַנצויזישע פּאָליטיקער“ איז ערשינען אין דער דייטשער און דענישע שפּראַכען. זיין בוך „פּאַריז“ אין יודיש ערשיינט איצט אין בזשאָזאַ-פערלאַג אין וואַרשאַ. מ׳קען דעריבער פון דעם דריגגען, אַז וולאַדימיר גראָסמאַנס פאָרלעזונג וועגען „פּאַריז און די פּאַריזער“ וועט זיין אַנ׳אמת׳ע אָפּשפּיגלונג פון דעם אַלזייטיגען לעבען פון דער דאָזיגער וועלט-שטאָט און פון דעם גרויסען יודישען ישוב וואָס שאַפט זיך דאָרט.

די פאָרלעזונג וועט פאָרקומען מאָרגען האַלב ניין אַ זייגער אין אָוועגד אין זאַל פון „אָרט“, זאַכאָדניאַ 43.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
דינסטאָג, ד. 13 יאַנואַר 1931

11,58 צייט-סיגנאַל, טאָג פּראָגראַם, קינאָ-און טעאַטער רעפּערטואַר, 12,10 גראַמאָפאָן-פּליטען, 15,35 לופטפּליהעריי-מינוט, 15,30 פאָרלעזונג פון ווילנא, 16,15 גראַמאָפאָן פּליטען, 17,15 פון דער לעמבערג-פערטיידיגונג (פאָרלעזונג), 17.45 פּאָפּולערער סימפאָנישער קאָנצערט, 18.45 פערשידענעס, 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען, 19 25 גראַמאָפאָן-פּליטען, 19 35 ראַדיאָ-זשורנאַל, 19,50 טראַנסמיסיע פון דער אָפּערע „קאַרמען“ פון שטעטישען טעאַטער. קאָמוניקאַטען און רעטראַנסמיסיע פון אויסלענדישע סטאַציעס.

קירצליך — קומט פאָר — די ערעפנונג

פון ניי-רעמאָנטירטען כשר׳ן ערשטקלאַסיגען

„LUNCH“ באַר

וואו? ווען?

קופּאָן אויף אַ יורידישער עצה

גילטיג דינסטאָג, דעם 12-טען יאַנואַר

אַ בעקאַנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַקציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ — פון דעם זעלבען טאָג. —

„די אַרבייטסלאָזיגקייט און די אויפגאַבען פון אַרבייטער-קלאַס“

אויף דער טעמא האָט דער לאָדזער קאָמיטעט פון „פּועלי-ציון“ צונויפגערופען דעם פערגאַנגענעם שבת אין ענגלישען זאַל אַנ׳אַרבייטער-מיטינג.

די ה״ה אַפּער, סטאַליאַרסקי און בראַנד האָבען גערעדט וועגען די סבות פון קריזיס אין דער גאַנצער וועלט און בעזונדערס אין פּוילען.

די רעדנער האָבען בעזונדערס געשילדערט די קאַטאַסטראָפאַלע לאַגע פון דער יודישער אַרבייטערשאַפט, פון וועלכער 60 פּראָצענט זענען ביים היינטיגען טאָג אַרבייטסלאָז דערביי געניסען זיי אין אַ זעהר מינימאַלער צאָהל פון אַרבייטסלאָזען אינטערשטיצונג.

די רעדנער האָבען אויך גערופען די פערזאַמעלטע צו מאַכען אַ סוף צו דער צושפּליטערונג אין די אַרבייטער-רייהען און שאַפען פעסטע פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס.

צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע אין וועלכער ס׳ווערט געפאָדערט: די אַרבייטסלאָזע זאָלען קריגען אונטערשטיצונג פאַר דער גאַנצער צייט פון זייער אַרבייטסלאָזיגקייט, די סעזאָן-אַרבייטער זאָלען אין פערלויף פון „טויטען“-סעזאָן אויסגעצאָהלט ווערען אונטערשטיצונגען דאָס געזעץ פון אַרבייטסלאָזיגקייט זאָל אויסגעברייטערט ווערען אויך אויף די אַרבייטער פון די קליינע וואַרשטאַטען אין וועלכע ס׳ווערען לרוב בעשעפטיגט יודישע אַרבייטער.

APOLLO

היינט און פאָלגענדע טעג!

בעניי־אונג פון מעכטיגען מייסטערווערק געשאַפען אויפ׳ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון גראַף לעוו טאָלסטאָי א.נ.:

ליבע פון אַ קאָזאַק

עראָטישע דראַמע פון לעבען פון פרייע ז יהן פון די קאַווקאַזער בערג.

אין די הויפּט-ראָלען:

JOHN GILBERT i RENEÈ ADORE

געזאַנגס-אילוסטראַציע אויסגעפיהרט פון אַ קינסטלער-כאָר

אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג. סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער ד״ר דייטיבג פון ה׳ א. ביינערמאַן

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.

זשעלאַזנע 11, טעלעפאָן 3763

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

ד״ר אימיר נאָז, האַלז, אויערען פר. 3½-6½

ד״ר העשענער קינדער-קראַנקה. 11-9 8-4½

ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען 12 9

ד״ר ביבערגאַל הויט און מענער.קר. 11½-12½

ד״ר שפּירנעלד נערוועו און גייסטיגע קר. 9

ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה. 12½-1½

ד״ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען 9-8

ד״ר שטערלאָוסקי פרויען-און געבורטס-הילף 12½-1½

ווייטערזיכטיגע ... אימפּוגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געוואָרען אַ רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאַזשינסקי-סטאַראָפּאָלסקאַ

צעהן-אַרצט 10—1, 3—6

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז עפען אויך זונטאָג

מוזיקאַלישע נאָטיצען
(קאָנצערטען פון דער וואָך)

דער זונטאָג׳דיגער אָפּער׳ן אָוועגד, אין וועלכען ס׳האָבען גענומען אָנטייל די אַרטיסטען פון דער וואַרשאָווער אָפּערע, מאַריאַ באַדשישעווסקאַ (סאָפּראַן), סטאַניסלאָוו גרושצינסקי (טענאָר), און עא־געניוש מאָסאַקאָווסקי (באַריטאָן) — איז געווען אַ געגוס-רייכער אָוועגד.

אַנגענעם האָט אונז איבעראַשט אין פּראָלאָג צו דער אָפּערע „פּאַיאַצע“ דער אויסגעצייכענטער באַריטאָן ה׳ מאָסאַקאָווסקי, דער זינגער רעגירט מיט זיין פּראַכטפולע שטימע, קינסטלעריש, די טראַגבאַרע סונקעל-געפאַרבטע האַרציגע באַריטאָן-טענער גיט דער קינסטלער אין אייניגע לירישע שטעלען צו, אַזוי פיל רייץ און מתיקות, אַז עס דאַכט זיך, ווי מען וואָלט געווען אין אַ אמתען אָפּערן הויז.

קורץ, מאָסאַקאָווסקי קען זיין אַ ציהרונג, נישט נאָר אין וואַרשאָווער אָפּערע אַליין.

דער דאָ גוט בעקאַנטער גרושצינסקי, זינגט ווי גרושצינסקי, אַמאָל בעסער, אַמאָל ערגער, נאָר אַלע מאָל העלפט איהם אַרויס זיין גרויסע און שיינע שטימע.

מאַריאַ באַדשישעווסקאַ איז ״״ ״ אַרטיסטין ווי זינגערין, אין אָנפאַנג האָט איהר שטימע זעהר שאַרף, גענייגט צו דעטאָנאַציע געקלינגען, נאָר צוזינגענדיג זיך, האָט זי אויך געזאַנגליך געקאָנט מיטהאַלטען מיט איהר פּאַרטנערין, און אויך איהר ערפאָלג איז געווען גרויס.

זעהר מוזיקאַליש האָט בעגלייטעט און געפיהרט די אַלע אָפּערן פראַגמענטען, דער רוטינירטער דיריגענט און מוזיקער, יאַקוב הערשפעלד. עס איז איבעריג צו זאָגען אַז אַזאַ מין זעלטען גענוס-רייכער אָוועגד, האָט געהאַט אַ שטאַרקען בייפאַל ביים עולם. (מיר האָבען איהם אומזיסט געזוכט אין זאַל).

· · ·

בראָניסלאַוו גימפּעל האָט אַלע מעלות פון אַ ווירטואָז, זיס זינגענדען טאָן, גרויסע ענטוויקעלטע טעכניק, און מעהרערע מאָל פיהלט מען אין זיין שפּילען פערטיפונג, אָבער דאָס איז מעהרערע מאָל, נישט אַלע מאָל, דער יונגער פידעל ווירטואָז ווערט בעהערשט פון זיין טעמפּעראַמענט, און שפּילט נישט אַלע מאָל גלייך, באַלד הויבט ער אָן צו פערשנעלערן די טעמפּאָ, אָדער ער הויבט אָן פּלוצלינג זיך בעווייזען אויף די „ג“ סטרונע, וואָס ווירקט זעהר שלעכט, און טיילט זיך אַרויס ווי אַ בעזונדער טייל פון די קאָמפּאָזיציע וועלכע ער שפּילט, אַזוי ווייט, אַז מען צווייפעלט, צו דער יונגער קינסטלער איז אַ שילער פון דעם גרויסען פּראָפעסאָר „קאַראָל פלעש“.

קאַראָל פלעש, ערלויבט נישט זיינע שילער אַפילו ווען מען שפּילט די העכסטע לאַגען אויף די „ג“ סטראַנע, אַרונטערצובייגען דעם אינסטרומענט ביז די קניע.

קאַראָל פלעש וואָלט אויך נישט ערלויבט, ציגיינעריש אימפּראָוויזירען לאַלאָס פידעל קאָנצערט אַ שאָד, גימפּעל איז נאָך יונג, און מוז נאָך ״יל לערנען, צו דערהאַלטען זיין רוהם וואָס ער האָט זיך ערוואָרבען אין איטאַליען, בעזונדער מוז ער לערנען די רוהיגקייט וואָס פאָדערט ביי פידעל שפּילען. זיין ברודער קאַראָל איז איהם ביי אַלע אונרוהיגקייטען און טעמפּע ווערקסלונגען, הויך נאָכגעגאַנגען אין די קלאַוויר בעגלייטונג.

D—ski.

טעאטער, קינא און מוזיק

וועכענטליכע אפטיילונג

דער „אררט"
גרייט שוין דעם נייעם פּראָגראַם

עס איז אין אַלגעמיין אנערקענט געוואָרען, אַז דער איצטיגער פּראָגראַם א. ג. „ווער מיר גוטס גינט" איז דער הייטערסטער און בונטסטער פּראָגראַם אין דעם היינטיגען סעזאָן.

די הייטערע שטימונג ווערט געהאַלטען. אין דער געהעריגער קינסטלערישער מאָס און טאָן, און דער עולם, וואָס בעזוכט לעצטענס צאָהלרייך דעם „ארדט" ווילט זיך, אויסגעצייכענט די צווי שעה.

ס'איז, אַזוי־צוזאָגען, אַגיל ואשמח'דיג אין די פיר ווענד פון „ארדט", און די שווערע, פינסטערע דאגות פון דער צייט ווערען דאָרט, נעבעך, שטארק פערשעהמט — אַזוי פערשעהמט, אַז זיי האָבן דאָרט קיין דריסת הרגל נישט.

איצט גרייט זיך דער „ארדט" צו צווי זאַכען מיטאַמאָל:

ערשטענס, צו דעם אַרויספאָהר אויף גאַסט־שפּילען אין וואַרשא (אין „עליזעאום") און צו דער נייעם. 4־טען פּראָגראַם אין דעם סעזאָן.

דער גאַנצער אַפּאַראַט איז, אַלזא, אין דער פולער בעוועגונג: די ליטעראַרישע מאַטעריאַלען זענען שוין מוזיקאַליש בעאַרבייט, און די יונגע קינסטלער פון דער „ארדט"־חבריא פּרובירען שוין אין אַ פערשנעלערטען טעמפּא, אַזוי, אַז גאַר בקרוב וועלען מיר האָבען די מעגליכקייט צו זעהן די פּרוכטען פון דער נייער אַרבייט.

נעהמענדיג אין בעטראַכט, ווי זעלטען אין אַנ'ערנסטען יודישען טעאַטער עס ווערט געמאַכט אַ נייע אָריגינעלע אויפפיהרונג, קאָן מען ערשט פערשטעהן און אָפּשאַצען די אַקטיוויטעט און לעבענס פעהיגקייט פון אונזער יונגען לאַדזער טעאַטער!

* * *

דער איצטיגער פּראגראם „ווער מיר גוטס גינט" געהט איצט אויף הנחה־פּרייזען.

מארגען מיטוואָך וועט נישט געשפּילט ווערען, ווייל דער „ארדט" האָט אַ גאַסטשפּיל אין פּאַבּיאַניץ.

וואָס טאמאשעווסקי דערציילט
וועגן זיינע פארשטעלונגען אין טשעכאסלאָוואַקיע

טאָמאַשעווסקי איז פול מיט פאַקטען און איינדרוקען פון אייראָפּאַ, ער דערצעהלט, אַז אין טשעכאָסלאָוואַקיען צום ביישפּיל, וואו זיינע פאָרשטעלונגען זענען געווען גוט בעזוכט, האָט איהם צוערשט ערשטוינט דאָס, וואָס דער עולם אין טעאַטער האָט נישט געלאַכט. נאָך יעדען לידעל האָבען די ווענד געקראַכט פון אַפּלאָדיסמענטען, איז דאָך גוט? ווי קאָמיש עס זענען אָבער נישט געווען די וויצען וואָס דער קאָמיקער האָט פון אַרבעל אַרויסגעשאָקעלט, האָט דער עולם אַפילו קיין שמייכעל נישט געטון. די אַקטיאָרען האָבען זיך געפיהלט ווי דערהרגעטע.

ערשט שפּעטער האָט מען זיך דערוואוסט, אַז דער עולם פערשטעהט אַ וואָרט יודיש נישט. טאַקע יודען מיט בערד, מיט פאות און מיט ציצית, אָבער יודיש — נישט אַ וואָרט. פונדעסטוועגען האָבען זיי ליב יודיש טעאַטער ווי דאָס לעבען. אַפּלאָדירען קענען זיי בלויז דאָס געזאַנג ווייל דאָס געזאַנג איז פאַר זיי פערשטענדליך.

בראַוואָ „ווילנער" טרופּע!

די „ווילנער" טרופּע שפּילט איצט אין ווילנא און האָט אויפגעפיהרט אַ פּרעמיערע „דאָס שוואַרצע געטא".

זלמן רייזען שרייבט וועגען דער פּרעמיערע אין „ווילנער טאָג" אַ בעגייסטערטען אַרטיקעל, אין וועלכען עס ווערט צוו. אַנד. געזאָגט:

„די „ווילנער טרופּע" האָט זיך ווידער דערהויבען צו אַ נייער דערגרייכונג און דערהויבען אויך דעם יודישען טעאַטער־עולם. דאָס האָט זיך בולט געפיהלט אויף דער פּרעמיערע פון יהודשין אָ'ניעלס דראמע „דאָס שוואַרצע געטא".

די לעצטע פּאָר וואָכען, ווען עס האָט זיך אייגעם געקענט דאַכטען, אַז ס'איז עפּעס שטיל געוואָרען אין דער „ווילנער טרופּע", האָט דער דאָזיגער אויסגעפּרובטער טעאַטער־אַנסאָמבל אונזער אונז צוגעגרייט אַ נייע מתנה, אויסגעשמידט אַ נייעם רינג אין דער לאַנגער קייט פון זיינע טעאַטער אויפסועז.

יודזשען אָ'ניעל איז שוין נישט קיין פּנים־חדשות פאַר אונז — טאַקע אַ דאַנק די „ווילנער", געבענשט זאָלען זיי זיין! מיר האָבען שוין פּאַראַיאָהרען געהאַט די געלעגענהייט צו דערקענען דעם דאָזיגען גלענצענדען און קרעפטיגען אַמעריקאַנישען דראַמאַטורג, איינעם פון די ווירדיגע רעפּרעזענטאַנטען פון דער זיך שאַפענדיגער יונגער קרעפטיגער אַמעריקאַנישער קונסט. ווער האָט פערגעסען דעם שטאַרקען רושם פון זיין „תאַווה אונטער די אולם־ביימער"? אָבער „דאָס שוואַרצע געטא", בעהאַנדעלט אַ סך אַ ברייטערע פּראָבלעם, נישט די אינדיווידועלע טראַגעדיע פון די העלדען פון דער תאַווה, נאָר די סאָציאַלע פּראָבלעם פון ראַסען־אַנטאַגאָניזם.

עס ווילט זיך אָבער אונטערשטרייכען, אַז נישט נאָר ענטפּלעקט פאַר אונז „דאָס שוואַרצע געטא" אַ גאַנץ אומבעקאַנטע וועלט פון מענשליכע בעציהונגען, געבויט אויף די ראַסען־פאַראורטיילען און ראַסען־אינסטינקטען. עס ברענגט אויך אַרויף אויפ'ן געדאַנק די פּראָבלעמען אונזערע אייגענע, אנגעווענדעטע טאָגטע: פון יוד און גוי, פון נאַציאָנאַליזם, און אינטערנאַציאָנאַליזם, פאָלקיזם און ציוניזם אַפילו. און ס'איז אַזוי מערקווירדיג דאָס געפיהל אַרויסצושפּירען פון דער „גאַנצסטער" געשטאַלט פון דער פּיעסע, דער שוואַרצער כאַטטי (אויסגעצייכענט פערקערפּערט דורך נעמי נאַטאַן) די זעלביגע קרעפּטען, וואָס האָבען אונטער גאַנץ אַנדערע בעדינגונגען, ביי יודען אַרויסגערופען די בעוועגונגען צוריק צום פאָלק און אַפילו צוריק אין דעם אַלטען לאַנד אַריין. אָדער די פּראַגע פון געמישטע חתונות ביי יודען! פערשטעהט זיך, דאָס אַלץ איז געגעבען אין אַ גאַנץ אַנדערען אַספּעקט, אָבער וויפיל עמאָציעס, געדאַנקען און רעפלעקסען עס וועקט! און קען דען זיין אַ מעהרערער רעזולטאַט פון אַ טעאַטער־שטיק!

אויף דער הייסער מינוט ווילען מיר נאָר פערצייכענען די גרויסאַרטיגע רעזשי און דאָס פיינע שפּילען פון ד יאַרטיסטען.

דערווייל ווילען מיר מיט דעם גאַנצען עולם, וואָס האָט שוין געזעהען „דאָס שוואַרצע געטא" ביי די „ווילנער", אויסרופען מיט האַרציגסטער דאַנקבאַרקייט:

בראַוואָ, „ווילנער טרופּע"!

זלמן רייזען.

שלמה קוטנער
(צו זיין פערלאזענע ריגע)

קיינער פון די טעאַטער־בעזוכער, וועלכע זענען געוועסען אין יודישען טעאַטער זונטאָג, דעם 14־טען נאָוועמבער, האָבען נישט געוואוסט, אַז דאָס שפּילט שלמה קוטנער צום לעצטען מאָל פאַר זיין פערלאָזען ריגע.

ווי שטיל ער איז מיט פיר יאָהר צוריק געקומען, אַזוי שטיל פאָהרט ער איצט אַוועק.

זיין אַרטיסטישע קאַריערע האָט ש. קוטנער אָנגעהויבען מיט 25 יאָהר צוריק. שוין אין יאָהר 1908, ווען ש. קוטנער איז אַנגעקומען אין דער פּרץ הירשביין־טרופּע, איז זיין נאָמען געווען גוט בעקאַנט אין דער יודישער טעאַטער־וועלט. זיין נאָמען איז געוואַקסען פון טאָג צו טאָג און ס'האָט לאַנג נישט געדויערט, ווען מ'זאָט ש. קוטנער גענומען פערעכענען צווישען די געצעהלטע גדולים אויף דער יודישער ביהנע. איך וועל קיינמאָל נישט פערגעסען דעם סעזאָן, ווען מיר האָבען צוזאַמען געאַרבייט אין „וויקט" (וואַרשאַווער יודישער קונסט טעאַטער) אונטער דער אָנפיהרונג פון זיגמונד טורקאָוו. גרויס איז דאַן געווען אונזער בעוואונדערונג פאַר ש. קוטנער; אין דער צייט ווען יונגע, נאָר וואָס צוגעקומענע אַקטיאָרען האָבען זיך גע'ברוגז'ט, ווען זיי פלעגען בעקומען קליינע ראָלען. האָט ש. קוטנער מיט פערגעניגען געשפּילט די קלענסטע ראָל, וואָס מען האָט איהם צוגעטיילט. די זעלבע ליבשאַפט, די זעלבע וואַרימקייט און ערנסטקייט, אַזוי גוט ביי גרויסע ראָלען, ווי ביי קליינע.

און נאָך צוויי גרויסע מעלות פון ש. קוטנערן זענען מיר דאַן געוואָרען אויפפאַלענד: דיסציפּלין און אַרבייט — מעלות, פאַר וועלכע ער ווערט פון אַ סך אַקטיאָרען כמעט ווי פערגעטערט.

דיסציפּלין ביי דער אַרבייט פערנעהמט נאָך היינט ביי איהם דעם אויבענאַן. און טאָמער איז חלילה ווער נישט איז אויף דעם עובר, ווייס ער נישט פון קיין רחמנות. ביי נאָרמאַלע בעדינגונגען, איז ער בכוח צו אַרבייטען 18 שעה אין מעת לעת. בכלל איז דאָס דער אַרבייטסזאַמסטער מענש וואָס איך האָב ווען נישט איז בעגעגענט צווישען די אַקטיאָרען אַ קליינער עפּיזאָד: ערשט נישט לאַנג האָט מען מיר אָנגעזאָגט, אַז ש. קוטנער האָט זיך שטאַרק צוגעקיהלט און ליגט אין בעט. ווען איך בין אָבער געקומען איהם געוואויר ווערען, האָב איך איהם געפונען אַרבייטענדיג איבער אַ פּיעסע, וועלכע ער האָט בדעה געהאַט נאָך אויסצופיהרען אין „ריגער יודישען מעוטים־טעאַטער"...

איצט פערלאָזט ער ריגע. שטיל, אָהן רעש און געפּילדער, נישט לאַנג וועט געדויערן — און די טעאַטראַלע ריגע וועט זיך אַרומזעהען ווען זי האָט אַזוי גלייכגילטיג געלאָזען אַוועקגעהן אין דער פערזאָן פון ש. קוטנער.

(„פרייטאָג", ריגע).

יעקב מאנדעלבליט.

איז ניו־יארק

ווי בעוואוסט הערשט איצט אַ גרויסער קריזיס אין די יודישע טעאַטערס אין ניו־יאָרק. נאָך אַ לענגערען שטרייק, האָבען דירעקטאָרען רעדוצירט די שכירות פון די אַקטיאָרען.

ה' צביון שרייבט אין „פאָרווערטס" וועגען דאָזיגען טעאַטער־קריזיס אַט וואָס:

מיט דעם יודישען טעאַטער איז עס ווי'ער גוט. אַלע סיכסוכים זענען אויסגעגליכען און מען וועט ווייטער שפּילען יודיש טעאַטער און עס וועט זיין גוט. די פראַגע איז בלויז, ווי לאַנג וועט עס זיין אַזוי גוט?

עס איז, דאַכט זיך, מפּיאר וואַקער'ס אַ לידעל, וואָס פרעגט: ווערסטו מיך אַזוי ליבען אין דעצעמבער, ווי דו ליבסט מיך אין מאַי?

דאָס יודישע טעאַטער געפינט זיך אין דער בעסטער שט'מונג, ווען ער עפענט זיך. ער איז דאַן העכסט אָפּטימיסטיש, אָבער די צרה איז וואָס זיין אָפּט מיזום הערט לאַנג נישט אָן.

מען הערט איצט פון אַלע זייטען, וועגען איבער־פּראָדוקציע. עס הייסט, אַז די פאַבריקען פּראָדוצירען מעהר ווי דער עולם קען פערברויכען. דענקט איהר נישט, אַז מיר האָבען אויך אַנ'איבער־פּראָדוקציע פון יו. יש טעאטער אין אמעריקע? קענען די יודען אין ניו־יאָרק פערברויכען אַזוי פיל יודיש טעאַטער וויפיל מען באַט זיי אָן?

ווי איך הער, איז עס אויך גאַרנישט אַזוי יום־טוב'ריג אין די ענגלישע טעאַטערס. אָבער ביי די גוים געהט עס צו אַ סך שטילער. ווען עס פערמאַכט זיך אַ טעאַטער, דאָס אַמעריקאַנער פאָלק געהט נישט אונטער ווען עס פערמאַכט זיך אַ טעאַטער אויף בראָדוועי. דאָרטען איז עס פשוט: דאָס געשעפט געהט שלעכט, מוז מען עס פערמאַכען. ביי אונז יודען אָבער, ווען עס פערמאַכט זיך אַ טעאַטער, מאַכט מען דערפון אַ נאַציאָנאַלע קאַטאַסטראָפע. עס מיינט, אַז עס געהט אונטער די יודישע קולטור און ממילא אויך דאָס יודישע פאָלק. נאָר וואָרום פרעגט מען נישט, אַז מען גיט אַשר דעם יודישען פאָלק צופיל קולטור, אַז עס קען אַזויפיל נישט פערברויכען?

אין פאַריז

אין טעאַטער „לאַנקרי"

גלייך ווי יוליוס אדלער איז אַנגעקומען קיין פאַריז איז „לאַנקרי"־טעאַטער פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַנ'אמתע סטודיאַ. דער דעקאָראַטאָר ש. בלום מאָהלט די ספּעציעלע דעקאָראַציעס. אַלץ אַר. בייט אין דער גרעסטער פיבער.

דערווייל זענען געווען צווי גאַסט פאָרשטעלונגען פון יוליוס אַדלער אין ש. אַנסקי'ס דראַמאַטישע לעגענדע „דער דיבוק". יוליוס אַדלער אַליין וועט שפּילען דעם „משולח". וואָלף זילבערבערג — דעם מיראָפּאָלער צדיק, ישראל ביראָבוים — „חנן" ראשעל בערגער — לאה.

אין טעאַטער „רענאַר"

זונטאָג האָט אין טעאַטער „רענאַר" אָנגעפאַנגען שפּילען די טרופּע פון פאַלי בעלוויל אונטער דער דירעקציע פון די ה"ה לאַכטיגער און אַקסעלראַד. ה' לאַכטיגער האָט אַ רייכען רעפּערטואַר און די נייעסטע פּיעסען פון אַמעריקע. אָפּערעטען, דראַמע, מעלאָדראַמען און קאָמעדיען. די טרופּע בעשטעהט פון אַ גוטען אַנסאַמבל מיט מאַדאַם מינא אַקסעלראַד און מאַדאַם רעגינא ווינער אין דער שפּיץ. די ביהנע וועט רעמאָנטירט.

אָפּשידס־קאָנצערט
פון פרידא בלומענטאַל־גראָסבאַרט
אין פאַריז

די בעקאַנטע אַרטיסטין פון דער אַמאָליגער „ווילנער טרופּע" מאַדאַם פרידא בלומענטאַל־גראָסבאַרט פאָהרט אינגיכען אַפּ פון פאַריז אויף אַ לענגערען טורנע איבער אויסלאַנד. פאַר'ן אָפּפאָהר וועט די אַרטיסטין אויפטרעטען אין פאַריז אויף אַ אָפּשידס־קאָנצערט. אין וועלכען זי וועט אויספיהרען אַ אינטערעסאַנט פּראָגר. ס.

געשטאָרבען דער בעקאַנטער יודישער שוישפּילער יעקב האַכשטיין

ניו־יאָרק, (יט"א) נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט איז דאָ געשטאָרבען אין עלטער פון 54 יאָהר איינער פון די פּיאָנערען אויפ'ן געביט פון יודישער טעאַטער־קונסט יעקב האַכשטיין. יעקב האַכשטיין שטאַמט פון בעסאַראַביען.

„שמענדריק" אין איטאַליעניש
אַ טעאַטער־פּאַסירונג
פון ז. זילבערצווייג.

אין די קליינע שטעטלעך פון ענגלאַנד וואוינען ענגלענדער, אירלענדער, שאָטלענדער — מיט איין וואָרט, אַלע מינים פון יענע מענשען, אויף וועלכע מען זאָגט טאַקע אַז זיי שטאַמען פון די עשרת השבטים אָבער קיין יודיש פערשטעהען זיי פאַרט נישט.

און אָט אַזוי וואַנדערענדיג פון שטאָט צו שטאָט און פון שטעטעל צו שטעטעל זענען מיר פערקראָכען אין אַ קליין שטעטעל אין אירלאַנד וואָס לעבט פון אַרומיגע קויהלען־גרובענס.

האָבען מיר געטראַכט און געטראַכט און בעשלאָסען אַז מען מוז דאָ מאַכען אַ פאָרשטעלונג, ווייל אויב נישט, דאַרף מען נעהמען און אַוועקשטאַרבען מיט ווייב און קינדער אינמיטען גאַס.

אָבער ווי קען מען פאָרט שפּילען יודיש פאַר איירישא!? בלייבט אַז מיר שפּילען נישט קיין יודיש, נאָר אי ט א ל י ע נ י ש. וואָס איז די מעלה, פון איטאַליעניש? די אירלענדער פערשטעהען דאָך קיין איטאַליעניש אויך נישט? איז דער תירוץ אַז איטאַליעניש טעאַטער איז בעקאַנט אַלס אַ געזאַנג און טאַנץ־טעאַטער, נו, פון געזאַנג און טאַנץ דאַרף מען דאָך נישט פערשטעהן די שפּראַך. מיר, ווידער, ווילען טאַקע שפּילען יודיש, נאָר מאַכען עס אַזוי, אַז עס זאָל קלינגען איטאַליעניש. און אַזוי ווי די איירישע גוים פערשטעהען נישט קיין יודיש און נישט קיין איטאַליעניש, וועט עס הייסען אַז מיר שפּילען טאַקע איטאַליעניש.

און אָט אַזוי האָבען מיר געמאָלדען אַז מיר שפּילען די וועלט - בעריהמטע גאָלא - אָפּערעטע „שמענדריקוס". וואָס איז, נעבעך, געווען נישט עפּעס אַנדערש ווי אונזער אברהמ'על גאָלדפאַדענס „שמענדריק". מיר האָבען כמעט די גאַנצע פּראָזע אַרויסגעשניטען און אויף טריט און שריט אַריינגעשטעלט לידער. עס איז געווען נישט איין גאָלדפאַדענישע אָפּערעטע נאָר גאַנץ גאָלדפאַדען.

וואו איינער האָט נאָר געקענט אַ ליד, פון גאָלדפאַדענס אַנ'אָפּערעטע, האָט מען עס אַריינגעשטעלט צי עס האָט יאָ געפּאַסט, אָדער עס איז אריין ווי אַ יון אין סוכה, די העלדען פון דער אָפּערעטע האָט מען איטאַליעניזירט. די כשרע אידענע בריינע האָט געהייסען סינאָריטאַ ברייגע, שמענדריק אַליין האָט געהייסען סעניאָר שמענדריקוס.

דאָס טעאַטער איז געווען אויספּערקויפט, ווייל מיר האָבען געשפּילט שבת אין אָוונד, ווען דער גרעסטער טייל איירישע קויהלען־אַרבייטער זענען פריי פון דער אַרבייט. דאָס געלעכטער אין טעאַטער און די אַפּלאָדיסמענטען זענען געווען גאָר גוואַלדיג, דער עיקר האָט מען געלאַכט פון סעניאָר שמענדריקוס, און מיר האָבען געלאַכט פון די שמענדריקס וואָס זיצען אין טעאַטער.

ערשט אַז מיר ענדיגען דאָס שפּילען קומט צו אונז דער פּאָליסמאַן, וועלכער שטעהט הינטער די קוליסען און זאָגט אונז, אַז ער האָט פאַר אונז אַ גוטע בשורה: עס האָט זיך אָפּגעזוכט אונזערער אַ לאַנדסמאַן, אַנ'איטאַליענער, וואָס וויל מיט אונז ריידען, ער, דער פּאָליסמאַן, האָט איהם אָבער געזאָגט, אַז מען קאָן מיט אונז נישט ריידען פריהער, ווי נאָך דער פאַרשטעלונג, און אַזוי ווי איצט איז שוין נאָך דער פאָרשטעלונג, וואַרט אונזער לאַנדסמאַן, דער איטאַליענער און וויל מיט אונז ריידען.

די דאָזיגע בשורה האָט אונז נישט אַזוי געפרעהט. דער איטאַליענער שטעהט שוין הינטער אונזערע פּלייצעס און מען מוז איהם אויפנעהמען.

דעם פאַרשטעהער פון דער טרופּע איז איינגעפאַלען אַ געדאַנק: א געבוירענער בין איך אַ ליטוואַק, און האָב אין מיין קינדהייט גערעדט ליטוויש, נישט אַ ליטווישען יודיש, נאָר ליטוויש, די שפּראַך פון די אמת'ע גויאישע ליטוואַקעס. איז איך גיב דאָס אַ פּאָהר אַרויס צו דעם איטאַליענער אויף מיין ליטוויש!

דער איטאַליענער איז געבליבען אין אַ שטאַרקער פערלעגענהייט ווי איך וואָלט איהם אָפּגעגאָסען מיט הייסע וואַסער.

ער האָט אַ שמייכעל געטון און פערלעגען געזאָגט אויף ענגליש:

— פערשטעהט, סעניאָר, איך בין שוין דאָ פערציג יאָהר אין דיזער געגענד. איך בין אַהערגעקומען אַלס קינד. איך האָב געוואוינט אין איטאַליען אין אַ קליינער פּראָווינץ און גערעדט אַנ'אַרטיגען דיאַלעקט, איהר ווייסט דאָך איטאַליעניש האָט זעהר פיל דיאַלעקטען, זייט דעמאָלט איז מיר נישט אויסגעקומען צו ריידען איטאַליעניש. איהר, ווי עס זעהט אויס, רעדט אַ גרויסשטעטישען איטאַליעניש אַ פּנים ווי מען רעדט אין ווענעציע, און איך פערשטעה נישט קיין וואָרט וואָס איהר רעדט, פונקט ווי איך האָב גאָרנישט פערשטאַנען פון דעם, וואָס איהר האָט גערעדט אויף דער ביהנע. לאָמיר רעדען ענגליש און הויך אויסגערופען: „לעבען זאָל איטאַליען, אונזער געמיינזאם בעליבטע פאָטער לאַנד!"

ניו-יארק אין פאריז / ג. פראנק

פון ג. פראנק

דער גייסט פון אַמעריקא

מיט׳ן ערשטען אַמעריקאַניש׳ן זעלנער, וואָס איז געקומען קיין פראַנקרייך בעת דעם וועלט־קריג איז געקומען אין פראַנקרייך אַ נייער גייסט. אַ נייער גרוס, דער אַמעריקאַנער זעלנער האָט נישט נאָר בעזיגט דייטשלאַנד. נאָר אויך פראַנקרייך, פּאַריז.

ווער זעהט דען נישט, אַז די יונגע אַמעריקאַ ציהט זיך אַריין אין דער גאַנצער וועלט, און אַז זי זאָגט איהר וואָרט אין אַלע וויכטיגע פּראָבלעמען פון דער וועלט? זענען נישט די נייע הייזער וואָס ווערען געבויט אין פּאַריז אינספּירירט פון די הויכע ניו־יאָרקער הימעלקראַצער, פון וועלכע מיר האָבען אַזוי פיל געהערט? און זענען נישט די איצטיגע נייע אויפגעשטעלטע הייזער פון פּאַריז, מיט זייער וואַלד פון פענסטער און די אומעטיגע קאַזאַרמע־האַרמאָניע אַ קאָפּיע אויף די אַמעריקאַנער געביידעס?

און דאָס זעלבע, וואָס דער אַראַבער האָט אפשר געפיהלט ביי די פּיראַמידען, זעהענדיג דעם אַעראָפּלאַן אויף די קעפּ פון די אוראַלטע שטיינער, פיהלען אפשר איצט אַ סך פּאַריזער, וועלכע זעהען, ווי „זייער פּאַריז" ווערט פערביטען דורך אַ ניו־יאָרק.

זיך קלאָגען? צו וואָס?

זענען דען די יונגע פליגען פון אַמעריקא נישט קיין ניי וואָרט אויף די אַלטע פּיראַמידען פון אייראָפּאַ? און אויב ס׳איז אַן איבערשמעלצונג פון צייטען און סטילען, נאָך וואָס זיך שטעלען געגען אַזאַ שטראָם? פאַרוואָס זאָל טאַקי די אַלטע אייראָפּאַ נישט נעהמען ביי דער יונגער אַמעריקא איהרע גוטע און נייע ערפינדונגען און געשמאַקען?

ווי אַנדערש פּאַריז וועט אויסזעהן אין אַ יאָהר הונדערט אַרום! די אַמעריקאַנער וועלען שוין אפשר גאָר פערגעסען דאָ, אַז זיי געפינען זיך אין „פּאַריז" און אַז זיי זענען ווייט פון דער היים...

אַ קליינינקייט.

אין פּאַריז איז געווען אַ קולט: „קאַטר ער". פיער אַ זייגער. ביז פיער אַ זייגער האָבען זיך געדרעהט די רעדער, האָבען געראַשט די מאַשינען, געשוויצט די שרויפען, פיער אַ זייגער — שאַ שטיל; האָבען זיך אָפּגעשטעלט די מאַשינען אויף אַ ווייל, האָט דער מאָטאָר איבערגעהאַקט זיין לאַנגווייליג און מאַנאָטאָן געזאַנג, אַלץ האט זיך אָפּגעשטעלט פון גרויסען רעש איז געוואָרען גרויסע שטילקייט.

„קאַטר ער!" ווער האָט די העזה צו אַרבייטען? ווער האָט דאָס די דרייסטקייט נישט אָפּצוהיטען די הייליגע פערטעל שעה פון רוה!

קאַטר ער — איז געווען כמעט אַן אינסטיטוציע, אַ ירושה, אַ נאַציאָנאַלע טראַדיציע. קאַטר ער — איז געווען די טיי־צייט אין די סאַלאָנען, אין די אַריסטאָקראַטישע הייזער, אין דער הויכער פראַנצויזישער געזעלשאַפט.

היינט איז אַן אַנדער מאָדע געקומען?

„פייוו אָ׳קלאָק. פינף אַ זייגער.

היינט איז נישט מעהר די רעליגיע אין פּאַריז „קאַטר ער", נאָר „פייוו אָ׳קלאָק". נאַטירליך נישט אין דער שעה געהט דאָ. פיער אַ זייגער צי פינף, איין שעה אונטערשיד. אָבער צווישען דער איינער שעה ליגען צוויי בעזונדערע וועלטען, צוויי וועלט־אַנשויאונגען, סאָציאַלע, קולטורעלע, עטישע, עסטעטישע.

פּאַריז פערלירט איהר „פּאַריזערישקייט". און פאַלט אַריין אין שמעלצטאָפּ — וואו אַלע געשמאַקען, ראַסען־ענערגיעס ווערען פערשמאָלצען אין איין פאָרם, וועלכע האָט נאָך איהר געשטאַלט נישט אַרויסגעצייגט, ווייל זי ליגט נאָך אפשר אין נעבעל פון דער צוקונפט.

אַמעריקא ווערט קריטיקירט, אָפּט אויסגעלאַכט, אַלע זעהען אָבער, אַלע פיהלען, אַז איהר הויך ציהט זיך איבער׳ן אַטלאַנטיק און געווינט אַלץ מעהר און מעהר באָדען אין אייראָפּאַ.

אייראָפּאַ וואָלט געוואָלט בּיידע זאַכען, אַז בּלייבען ביי איהר אייראָפּעאישער אַריסטאָקראַטיע, ביי איהר יחוס, אי איבערנעהמען ביי דער יונגער וועלט איהרע מעלות.

אַמעריקא פיהלט זיך אין פּאַריז נישט נאָר אין קאַבינעט פון פראַנצויזישען „האָם ד׳אַפער" נאָר אויך אין בודואַר פון דער פראַנצויזישער דאַמע, דער פראַנצויזישער „גאַלאַנט האָם" איז איצט געוואָרען אַ קאָפּיע פון אַמעריקאַנישען „דזשענטעלמען". ער קליידעט זיך, ווי ער, איז ספּאָרטיוו, ווי ער און מ׳פאָדערט פון איהם, אַז ער זאָל זיך בעגעהן מיט דער פראַנצויזישער דאַמע ווי אַן אַמעריקאַנער „דזשענטעלמען" דאָס איז איצט דער לעצטער געשריי, דער לעצטער טאָן.

אין ליבע איז אויך פערהאַן אַ מאָדע, ווי אויף אַלע געביטען.

דער היינטיגער פרויען־פריינד קען מעהר נישט זיין קיין ראָמאַנטיקער, ווי דער אַמאָליגער. אַנשטאָט צו שרייבען דיכטונגען צו זיין געליבטע, איז בעסער, אַז ער שרייבט טשעקען, אַנשטאָט צו האָבען טאַלאַנט איז גלייכער פאַר זיין ערפאָלג צו האָבען אַן׳אויטאָ.

אַפילו דער פּאַריזער „אַפּאַש" איז היינט געוואָרען אַן׳אַמעריקאַנער „דזשענטעלמען". אַנשטאָט דאָס רויטע שאַליקעל אויפ׳ן האַלז, דאָס שאַליקעל, וואָס איז געווען זיין סימבאָל, האָט ער איצט אָנגעטאָן אַ שעהן אַמעריקאַניש העמד, מיט אַן׳ערשטקלאַסיגען קראַוואַט, די אַפּאַשען וואָס מען ווייזט נאָך היינט אין די רו דע לאַפּ, אין „לאַ באַלע" און אין אַנדערע אַזעלכע ערטער, זענען נישט מעהר ווי אַ קראַם, אַ סחורה פאַר׳ן נאַיוון טוריסט, וואָס האָט זיך פיל אָנגעהערט און אָנגעלייענט פון די פּאַריזער „אַפּאַשען".

דער טוריסט בעמיהט זיך אַוש פון ניו־יאָרק צו קומען זעהן די „אַפּאַשען" אָדער אַנדערע העכסט פּאַריזערישע אַרטיקלען פון אַן׳אַנדער געביט, פאַרוואָס זאָל מען דאָ אונטערבּרענגען אַזאַ טייערען קוואַל פון פּרנסה? ווער וואָלט דאָס געטון? ס׳וועט נאָך גאָר אין גיכען קומען אַ צייט, ווען מ׳וועט מוזען איינמאַרינירען אַזעלכע אַפּאַשען־טיפּען, כדי זיי צו ווייזען דעם טשיקאַווען טוריסט, וואָס קומט קיין פּאַריז מיט אָנגעלייענטע און אָנגעהערטע בעגריפען.

אין דער צייט, וואָס דער אַמעריקאַנער קומט קיין פּאַריז זעהען דאָס פּאַריזערישע, די נשמה פון דער שטאָט, און איהר קערפּער, אימפּאָרטירט ער דאָ זיין גייסט, זיין געשמאַק, זיין ציוויליזאַציע.

אויב אייראָפּאַ קאָן אַזוי בעאיינפלוסט ווערען פון זייערע אַנשויאונגען, איז מן הסתם זייער ציוויליזאַציע גאָר נישט אַזאַ איבערפלעכליכע, אַזאַ שלעכטע.

טראַדיציע איז גוט, זיין, רעספּעקטאַבעל, אָבער מ׳דאַרף דערפון נישט מאַכען קיין קייטען, קיין פּענטעס פאַר די פיס.

* * *

און ביינאַכט, ווען איך געה דורך דעם אַלטען קוואַרטאַל פון פּאַריז און פערגרייס דעם קאָפּ צום נייעם, ברייטען, אַמעריקאַנער „בילדינג", וואָס איז פּלוצלונג אויסגעוואַקסען פאַר מיינע אויגען!

— ווען האָט מען איהם געבויט? — דערזעה איך ניו־יאָרק אין פּאַריז. באַלד וועלען דאָרטען געמאַכט ווערען אַטעליעס, ביוראָס, „אָפיסעס" — ווי מ׳זאָגט אויף אַמעריקאַניש. באַלד וועט זיך דאָרט אַריינציהען די נייע ענערגיע, די אומגעדולדיגע, די בערג־אויסרייסענדע.

און פון דער צווייטער זייט שטעהט נאָך פאַר מיינע אויגען אַלט פּאַריז מיט איהרע געצאַצקעטע זעג־דעכלעך, מיט איהרע קליינע, שמאָלע אוואַל־פענסטערלעך...

אַלט פּאַריז איז שטיל, טרויעריג פערטראַכט.

דאָ: אַלט פּאַריז מיט קליינע, שמאָלע פענסטערלעך... דאָרט: ניי־פּאַריז מיט אַ וואַלד אַמעריקאַנישע פענסטער וואָס ברענגען אַריין טייכען ליכט, אין גרויסען שטייג, וואָס מען רופט אָן: „בילדינג".

צוויי ציוויליזאַציעס. צוויי עפּאָכען ניו־יאָרק און פּאַריז.

בוכהאנדלונג בערלינסקי
נוצט אויס די געלעגענהייט!

10 בענדער אנאטאל פראנס פריהער 75 זל. יעצט נאָר 25, געארג פינק מיך הונגערט אַנשטאָט 9 נאָר 4.50 אויך קען מען בעקומען

אַלע אויסגאַבען פון קאָאָפּעראַטיוו ביכער, קלעצקין, קולטור ליגע, בזעזאַ, יאַשטשאַוסקיס פאָפּולערע ביבליאָטעק, גיטלין, גאָלדפּאַרב און אַלע אויסלענדישע אויסגאַבען, אַמעריקאַנער און בערלינער אויסגאַבען, אַ ספּעציעלער אויסוואַהל פון פּיעסען און בילדער

צו בעקומען

אַלטשטאָט 12 אין הויף ביי נ. בערלינסקי

יוד. שוישפּיעלער-פארבאנד אין פּוילען
דירעקטאָריאַט
פון די פּאַריזער-טעאַטרען

בעפּולם. דיר. פאַר לאָדז: שמאָקפּעדער. לייטער: א. בעזומען

לאָדזער יוד. קאַמער-טעאַטער

אין זייטען זאַל „ארדט" בילער
מאַנטייפעל זאכאדניאַ 43
היגיעסאַל, לייטער: משה בראָדערזאָן.

היינט, דינסטאָג, דעם 12 יאַנואַר

1 פאָרשטעלונג

אָנהויב 9.15 אַ זייגער אין אָוונט.

ווער מיר גוטס גינט

פּראָגראַם: 1) פּראָלאָג, 2) זמירות, 3) די שטאָט, 4) זיבען זאַכען, 5) קישקעלעך גריות, 6) יאַדען זינגען, 7) דער וואַשינער אורה, 8) אין אַ שוך־געשעפט, 9) א־ת־ל־קע, 10) רויזען־ליד, 11) בישט־נגם, 12) אונזער מענטשעריי, 13) קאַרא־גראַנדע, 14) אין זאַקאַזשנע.

אַנסאַמבל לויט׳ן א. ב. פּרויזן: ויסעל־גירל, מ. דזלסקא, לאָלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פּעטערמאַן, גלאַ שליפּקאָוויטש. מענער: מ. אַלטמאַן. ש גאָלדשטיין, ש. דזשיגאַן, מ. קאָן, י. ווייגנאַס, י. שומאַכער, י. שיפּער.

טעקסטען: י. ל. ירין, מ. ב. אַדריזאָן, דער טונקעלער, א. קאָנשבאָסקי.

מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאַן און פאָלקס־מעלאָדיען! דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אירענע פּרושיצקאַ. מוזיק־לייטער — ה. רובין, רעזשי — דזשיגאַן שומאַכער, בינע־אינספּעקטאָר — מ. קאָן, ליכט־ עפעקטען — יערא.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים א גאַנצען טאָג

ליידי מעלטשעט קאנדידירט צום פארלאמענט

פון לאָנדאָן מעלדעט מען:

די נייע ליידי מעלטשעט איז איינגעלאַדען געוואָרען צו שטעהען אַלס קאַנדידאַט אין דעם וואַהל דיסטריקט איסט טאַקסעטה, ליווערפּול, וואָס איז ביז איצט געווען פערטראַטען פון איהר מאַן דעם יונגען לאָרד־מעלטשעט, וועלכער פערנעמט איצט אין לאָרדען־הויז דאָס אָרט פון זיין פערשטאָרבענעם פאָטער לאָרד מעלטשעט.

ביי די לעצטע וואַהלען האָט איהר מאַן געהאַט אַ מאַיאָריטעט פון 7774 שטימען.

אויטא-קאטאסטראפע מיט׳ן דייטשען פינאנץ-מיניסטער

בערלין, 12 (ספּ. טעל.) מיט׳ן דייטשען פינאַנץ־מיניסטער ציטריך איז היינט געשעהן אַן׳אויטאָ־קאַטאַסטראָפע, בעת ער איז געפאָהרען אין זיין אויטאָ איז אויף איהם אָנגעפאָהרען אַ טאַקסי.

די אויטאָס זענען בעשעדיגט געוואָרען, דער מיניסטער איז אַרויס גאַנץ.

שמייכעלט נישט צופיל, מאדאם!...

(סקיצע)

פון ב. פערלמאַן

דער שניי אין דרויסען, וואָס איז געווען אויסגעפאַלען איבער נאַכט. האָט צוגעגעבען דעם צימער ווייסקייט, אַ שאַרפע, קאַלטע, נאַקעטע ליכטיגקייט, וואָס האָט אַזוי ווי טיפער איינגעגראָבען די קנייטשען און עלטער געמאַכט העלענ׳ס געזיכט. העלען האָט זיך בעטראַכט אין גרויסען שפּיגעל וואָס איז געשטאַנען געגענאיבער דעם בעט: זי האָט מיט שרעק ענטדעקט נייע עקליכע קנייטש לעך אין די ווינקלען פון די אויגען און די הויט אונטער דער נאָמבע האָט איהר אויסגעזעהן שטאַרק נאָך פאַלוזען.

זי האָט אַרויסגעלאָזט אַ ווילדען פון הארצען גרויס.

„כ׳וועל מוזען געהן זיך זעהן מיט בערטאַ׳ן" — האָט זי געזאָגט צו זיך.

דעם גאַנצען טאָג איז זי אַרומגעגאַנגען איבער׳ן הויז, אַן׳אומעטיגע, מיט אַ שווערען געמיט.

— וואָס איז דיר? — האָט פרענק, העלענ׳ס מאַן, זיך נאָכגעפרעגט ביי איהר אין אָוונט.

— גאָר נישט... איך ווייס אַליין נישט. אפשר דער שניי...

— ווידער די נערווען... מיר׳ן היינט אויף דער נאַכט ערגיץ געהן, וועסטו זיך פיהלען בעסער.

העלען האָט נאָכאַמאָל זיך איינגעקוקט אין שפּיגעל. אין דעם עלעקטרישען ליכט האָבען איהר די „זעקעלעך" אונטער די אויגען אויסגעזעהן נאָך גרעסער, די באַקען נאָך מעהר איינגעפאַלען, די קנייטשען נאָך טיפער. ווי עס איז געווען אין פריהמאָרגען. איהר אומרוהיגע פאַנטאַזיע האָט דאָס אַלץ געמאַכט ערגער ווי עס איז געווען אין דער אמת׳ן. העלען, צווישען אונז גערעדט, האָט געהערט צו יענעם טיפּ חנ׳עהדיגע ווייבלעך, וואָס ווערען, דאַכט זיך, שעהנער מיט די יאָהרען און וואָס די מידקייט פאַסט זיי אַזוי גוט. העלען אַליין האָט עס אָבער נישט געוואוסט.

— ניין, ניין! — האָט די נערוועזע אַרויסגעזאָגט — איך וויל היינט בעסער זיצען אין הויז.

— ווי דו ווילסט, — האָט פרענק געזאָגט.

אויף מאָרגען איז העלען אַוועק זיך האַלטען אַן׳עצה מיט מאַדאַם בערטאַ, דער וועלט־בעריהמטער „שעהנהייט־ספּעציאַליסטקע". מאַדאַם בערטאַ איז געווען די פיהרערין פון אַ שעהנהייט־אינסטיטוט, האָט געשריבען אין צייטונגען און גערעדט אויף דער ראַדיאָ. פרויען אין די מיטעלע יאָהרען ענען גילאָפען צו איהר מיט האָפענונג און מיט דעם פעסטען גלויבען, אַז זי קאָן מאַכען פון אַלט יונג פון מיאוס — שעהן.

— מיין ליבער פריינד, — האָט מאַדאַם בערטאַ געזאָגט מיט איהר פּראָפעסיאָנעלען שמייכעל, — אייער פאַל איז דער פאַל פון אַלע שעהנע פרויען. עס איז נישט קיין ערנסטער פאַל, איהר קאָנט אַליין זעהן. אַז איך בין גאַנץ רוהיג... איהר האָט עס געפונען זעהר קלוג, וואָס איהר זענט געקומען צו מיר. אייער געזיכט לאָזט זיך אַזוי לייכט פערריכטען. איין פראַגע וויל איך אייך דאָך פרעגען: ווייסט אייער מאַן, אַז איהר זענט געגאַנגען אַהער?

העלען האָט זיך פערוואונדערט.

— ניין, — האָט זי געזאָגט, — ער ווייסט עס נישט... איהר פערשטעהט אַליין, איך האָב עס איהם נישט געקענט זאָגען... פאַר איהם בין איך אַך אַלץ די יונגע און שעהנע העלען... צו וואָס זאָל איך איהם בעאומרוהיגען, איהם לאָזען וויסען, אַז מען וועט מיך אפשר דאַרפען „אויפהויבען דאָס פּנים"?

מאַדאַם בערטאַ איז געווען בעגייסטערט:

— ווי פיין איהר האָט עס געזאָגט... איהר זענט אַ וואונדערבאַרע פרוי... מאַדאַם, איהר זענט די קלוגסטע און די שענסטע קליענטין, וואָס איך האָב אַמאָל געהאַט.

זי האָט אָנגעהויבען דעם קאָפּ אויף אַ זייט און בעטראַכט העלענ׳ס פּנים מיט די אויגען פון אַן׳עקספּערט:

— ערלויבט מיר, אַן׳אַלטער פרוי, צו רעדען מיט אייך גאַנץ אָפען... אַ יונגע קליענטין ווי איהר איז מיר פשוט אַ פערגעניגען צו בעהאַנדלען. לאָמיר זעהן, וואָס מיר קענען טון פאַר אייך...

— אָט דאָס בין איך טאַקע געקומען ביי אייך פרעגען, — האָט העלען געזאָגט...

מאַדאַם בערטאַ האָט אַרומגעטאַפּט מיט איהרע אויסגעבאַליעטע פינגער העלענ׳ס פּנים, — די באַקען, דעם שטערען, די נאָמבע.

— מיר קענען אייך אודאי מאַכען מאַסאַזשען... עס איז אָבער אַ צו לאַנגע געשיכטע... אין אייער עלטער איז דאָס גלייכסטע — אָפּציהען די הויט...

העלען האָט דערפיהלט אַ קעלט איבער׳ן לייב. מאַדאַם בערטאַ האָט גערעדט ווייטער:

— מען ציהט אָפּ די הויט אָט דאָ, ביי די שלייפען, אונטער די האָר... מען שנייט אויס די הויט, צו פיל וויפיל מען בעדאַרף אָפּציהען. דערנאָך נעהט מען די הויט צוזאַמען. דער שניט זעהט זיך קוים אָן. דערצו איז ער פערשטעלט פון די האָר. אייער פּנים וועט נאָך דער אָפּעראַציע אויסזעהן יונג, גלאַט, שעהן אַ קנייטשעלע.

— אָבער אַזאַ אָפּעראַציע געדויערט לאַנג?

— האָט העלען געפרעגט.

— נישט מעהר ווי אַ שעה צייט, מיין טייערע. איהר קומט אַהער, דער דאָקטאָר אָפּערירט אייך און איהר געהט אַהיים, גלייך ווי עס וואָלט גאָר נישט געווען. אייער מאַן וועט פון קיין זאַך נישט וויסען... ער וועט בלויז זעהן, אַז איהר זענט געוואָרען שעהנער...

העלענ׳ס האַרץ איז געווען איבערגעפיהלט מיט דאַנקבאַרקייט.

— איהר זענט אַזוי גוט, מאַדאַם בערטאַ! אַלואָ, ווען מאַכט איהר די אָפּעראַציע?

— אַפילו מאָרגען, אויב עס איז פאַר אייך בעקוועהם.

העלען איז געקומען אויפ׳ן צווייטען טאָג, אין אַ שעה אַרום איז דער דאָקטאָר געוואָרען מיט איהר פערטיג, פונקט ווי מאַדאַם בערטאַ האָט איהר געזאָגט. האָט איהר געזאָגט...

— שמייכעלט נישט היינט צופיל, מאַדאַם, — האָט דער דאָ טאַקע איהר אָנגעזאָגט פאַר׳ן אַוועקגעהן, — צוליב דעם שניט...

בעריכא איז אַוועק אַהיים און האָט געוואָרט אומגעדולדיג וואַרטען אויפ׳ן מאַן. זי איז די גאַנצע צייט נישט אַוועקגעטראָטען פון שפּיגעל. ווען זי האָט אויפגעהויבען די האָר אויף די שלייפען, האָבען זיך אַרויסגעזעהן צוויי ווייסע פלאַסטערליך, וואָס האָבען צוגעדעקט די שניטען. העלען איז געווען צופרידען מיט איהר אויסזעהן. די אויגען איהרע זענען פון דער אָפּעראַציע געוואָרען עביסעל שמעלער, כמעט ווי דער „מאַנ־על־שניט" פון כינעזישע אויגען. אָבער דאָס, — אַזוי האָט דער דאָקטאָר איהר געהאַט פערזיכערט, — איז געווען בלויז צייטווייליג, איהר אַליין זענען די „נייע" אויגען דווקא געווען געפעלען: עפּעס האָט עס צוגעגעבען איהר בליק אַ ווייטקייט, אַ פערחלומ׳טקייט.

זי האָט זיך אויסגעפּוצט, האָט זיך אָנגעפאַרבט די באַקען, זיך אָנגעפּודערט און זיך אַוועקגעלייגט אויפ׳ן דיוואַן אין אַ „רייצענדיגער" פּאָזע, זי האָט געוואָלט, אַז פרענק זאָל זי אַזוי טרעפען.

העלענ׳ס האַרץ האָט געקלאַפּט, ווען זי האָט דערהערט פרענק׳ס טריט.

— וואָס ליגסטו אַזוי? — האָט פרענק געפרעגט, שטעהענדיג אויף דער שוועל פון צימער — ביסט נישט געזונד?

— איך האָב געוואַרט אויף דיר.

פרענק איז צו צו איהר אַ קיש געטון, ווי ער פלעגט עס טון געוועהנליך. זי האָט געוואַרט, אַז ער זאָל איהר עפּעס זאָגען, ווען פרענק האָט אַלץ געשוויגען, האָט זי זיך שוין מעהר נישט געקאָנט איינהאַלטען און האָט אַרויסגעפּלאַצט:

— וואָס, דו זעהסט גאָר אין מיר נישט קיין שום ענדערונג?

— ניין, וואָס איז דען?

העלען איז געבליבען ליגען, אַן׳ענטוישטע, אָהן לשון. פרענק האָט זיך שטאַרקער איינגעקוקט אין איהר.

— איך זעה, — האָט ער געזאָגט, — אַז דו ביסט פערקיהלט... זעהסט אויס, ווי די וואָלסט בעוואָלט ניסען...

העלען איז שיר דאָס האַרץ נישט איינגעפאַלען...

נײַ-אויפגעבויטער רעוויו-טעאטער
„WESOŁY KĄCIK" (פרעליכער ווינקעל)
17 זגערזשער 17
צופאהר מיט אלע טראמוויען ביז פלאץ קאשטשעלני

אכטונג!

צוליב׳ן רעמאנט וועט דאס טעאטער
נישט זיין טעטיג ביז שבת, ד. 17/ו ד.ח.
שבת, דעם 17-טען ד. ח., 5.30 נאכמ.
בעגייאונג פון די רעווי-פארשטעלונגען

ענטשולדיגונג

דערמיט ענטשולדיג איך מיך פאר דעם ה׳ לוי זשוראוו פאר מיין נישט דערלאזבארע האנדלונג געגען איהם. איך האב עס געטון אין א אויפגערעגטען צושטאנד. אלס צייכען פון חרטה שפענדע איך 30 זל. פאר׳ן קינדער-היים אויפ׳ן נאמען פון י. שורעק. ח. ש. ווייסבארד.

אכטונג, ציימונגס-פערקויפער!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז אלע שבת-צו-נאכטס איז אפען דער פאראיין צו ערלעדיגען די סכסוכים, וואס אייגער האט צום צווייטען.
מיט אכטונג די פערוואלטונג.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב בטח ושנת כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאלסט נאר קומען און ביורא
פון **ד. מאנעלא**
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער. טעל. 124-95
וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי בקשות: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאטניעס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניצע אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוושאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא, פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

NOWA
WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK
24 PIOTRKOWSKA 24
poleca ostatnie nowości.
Prenumerata miesięczna **2** zł.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

וויכטיג פאר לאדז און דער פראווינץ!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז מיר האבען ערעפענט א לאגער אין לאדז,
פיעטריקאווער 40, לינקע אפיצינע, פארטער א׳ פ׳
Skład Komisowy
PRZEDSIĘB. HANDL. **„REZYNA"**
וואס איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון זעמטל. קאלאשן און באטען פון דער פירמע **„REZINOTRUST"**
מיט אכטונג
Przedsięb. Handl. **„REZYNA"**
Łódź, Piotrkowska 40, tel. 145-32. 9726

„NIREX" נייעס!

מאכט דויערהאפטיג די קאנטען פון מענער-הויזען. ערשפערט די נויטווענדיגקייט פון שטענדיגען פרעסען. איז אינבאדינגט נויטיג פאר יעדען מאן.
פרייז פון א שאכטעל „NIREX" 1 זל. צו בעקומען איבעראל.
גענעראל-פערטרעטער: י. יאנאווסקי, שקאלנא 33.

רענטגעניצע

צאהן-ערצטליכער קאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט
ודיאגנאסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע
זגערזשער 17 טעל. 146-33
וועגעראלאגישער קאבינעט
טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

א מעדעל

ווערט געזוכט
צו נייהען חעש.
פאלודניאווא 86
ביי סושעק. 869

ס׳ווערט געזוכט
שערצן-נייערינס
צו אלע סארטען
ביי גערשאן, פראנציסקאנער 25. 692

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אויערען, נאז, האלז און לונגען-קראנקה.
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן פון 10—11 ...17 ...

Reichsdeutsche
erteilt Konversation und Gramatik zu billigen Preisen.
Główna 41, II p. front, m. 7, tel. 146-65.

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44

קויפט נישט קיין **מעבעל** בעפאר איהר איבערציינט אייך נישט אין מיין מעבעל געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 162-56
נאר ביי מיר קענט איהר קריגען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג
בעמ.: כ׳קויף אויך גענוצטע מעבעל, דיוואנעם, פאלצען א. א. ה.
קומט און איבערצייגט אייך!

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 33-108
נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד

קיא-טעאטער ZACHĘTA

26 זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג:
מעכטיגסטע מייסטערווערק, וואס דערגרייכט ביז צו דער טיפעניש פון די מענשליכע נשמות. גרויסע דראמע א. ז.

צוריקקעהר פון געפאנגענשאפט

אין די הויפטראלען:
Dita Parlo i Gustaw Fröhlich
דאס זעהנען 2 געפיהלען, צווישען וועלכע מ׳קען קיין בריק נישט בויען: פריינדשאפט און ליבע... צוויי פריינד און... א פרוי...
געקליבענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.
נעכסטער פראגראם: ליבעס-שעהשעס פון דער נאכט

קלאנג-פילם-טעאטער „MIMOZA"

ul. Kilińskiego 178.
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער קלאנג-פילם!
טראגעדיע פון געליבטע

אין די הויפטראלען: — אין די הויפטראלען:
LIANA HAID, GUSTAW FRÖHLICH
אויסערדעם: א קלאנג-צוגאבע. אויסערדעם:
אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום טוב 3.30 נ״מ

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף הילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א תאטער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם ... און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנת דורך פארדרייען די קישקעס ווערט ער בראנגנע און שטערבליך. ספעציעל גענומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר׳ן מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דעם ... דאקטאר בראכו רעוונג בעזונדערן זיכער דעם שמערצען און געפערליכקייטען

גרונד, אויך פאר הויקערס ... מיט הייל-גארטעלען און ... פאר פערקרומטע פיס און פלאטס-פוס ספעציעלע ... אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
שטונדען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאס ... פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר בראנמש, פראפ. ד״ר י. מארישלער, פראפ. ד״ר בר. קיעלאנ חסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן ד״ר. י. ראפאפארט-פעצ. פאר ברוך, וועלכער געמט אן אין לאדז, וואולטשאנסקא 10 טעל 22-177 פראנט פארט פאר זיין געוויסענהאפטען פערלעגען מיר א גומענעם הייל-באנדאזש לויט זיין מעטאדע, האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט אזוי, אז כ׳קען איהם זערען אנצייגען דעם ...
Dr. BERGHOF Arzt.

א עונג שבת PIEKIN א עונג שבת

קאנט איהר נור האבען, ווען איהר וועט אייער געבעקס, קיכלעך, טארטען, וגאבעס א. ז. וו. באקען מיט׳ן גוט-בעוואוסטען און הכשר כשר׳ן באק-פראשעק „PIEKIN" פון דער ארטאדאקסישער פירמע „Atocha" צו בעקומען אין אלע קאלאניאל-געוועלבער
אונטערשטיצט די יודישע אינלענדישע אויסארבייטונג!
א עונג שבת PIEKIN א עונג שבת

לאנגיעריגער גערינכטס-סעקרעטאר

ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי
בימעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים.
שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ׳ן יאהר 1931
ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

אנאנסען-פרייז
פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . 60— . . . 4
נאכ׳ן טעקסט—12 . . . . . . 18— . . . 8
פאר א מיליטער-שנורתו
אויסער דער שטאט 60 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנעמענטס-פרייז:
אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען אהיים; אויף דער פראווינץ 6—? א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר׳ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. [illegible]
Czcionkami druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 25.